

Vlamingen in de Wereld

WONEN, WERKEN EN ONDERNEMEN IN HET BUITENLAND

VIW.BE

HERFST 2025

#127

PARENTALE ONTVOERING | NOORSE START | MOTORSPORTCARRIÈRE

INHOUD

Eerste woorden	1
Woord van de voorzitter	3
Meertalig opvoeden	4
Zomerkampen	6
Juridisch	7
Topbedrijf	8
Noorse start	10
Motorsportcarrière	12
Zomerevenement	16
Vlaamse diplomatie	18
Emigratieverhaal	20
Europees recht	21
Repats	23
Expatcarrière	24
Historische Vlamingen	26
Column	27

DOSSIER ACHTERBLIJVERS

Inleiding	28
Anonieme getuigenis	30
Parentale ontvoering	32
Instroom onderwijs	36
Conflictgebieden	39

Coverstory: Dit jaar verwelkomden we maar liefst 50 deelnemers voor onze zomerkampen in Gent. Enkele sfeerbeelden vind je op pagina 6.

Thuis in taal

Taal is emotie.
 Taal is herinnering.
 Taal is verbondenheid.
 Taal is cultuur.
 Taal is beweging.
 Taal is verbeelding.
 Taal is kracht.
 Taal is ontmoeting.
 Taal is toekomst.

Koen Van der Schaeghe
 Directeur/hoofdredacteur

Taal is veel. Taal is ook identiteit. En bovenal: de moedertaal is de bron waaruit dit alles ontspringt, de brug die verankert en tegelijk de wereld opent. Daarom is het spreken van de moedertaal in het buitenland een onmisbaar fundament van een rijke, meertalige opvoeding. Ik ben de tel kwijtgeraakt hoe vaak ik een ouder heb horen zeggen: "Mijn enige spijt is dat ik niet ben blijven volhouden om Nederlands te spreken met mijn kinderen." Het is niet alleen van belang voor de talige en cognitieve ontwikkeling van het kind, maar het is ook een strategische investering in hun toekomst, zeker wanneer een terugkeer naar het thuisland (van de ouders) tot de mogelijkheden behoort. Het bevordert continuïteit, versterkt de identiteit en opent de deur naar volwaardige participatie in zowel het woonland als het thuisland. Dit maakt van moedertaalonderwijs in het buitenland geen luxe, maar een noodzakelijke investering in de toekomst van kinderen die op termijn terugkeren naar Vlaanderen. Het blijft dan ook één van onze stokpaardjes, waarop we samen met onze partners d-teach, Icha en Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland inzetten. Wereldwijde taalverankering draagt bij aan de re-integratie in Vlaanderen en taalcontinuïteit vormt daarbij de sleutel tot een succesverhaal. De moedertaal is een brug die de terugkeer naar Vlaanderen en het Vlaamse onderwijs mogelijk maakt.

Wie na een jarenlang verblijf terugkeert naar Vlaanderen, zal merken dat het onderwijs de afgelopen decennia ingrijpend veranderde. Stel: je was tien jaar weg, keert terug met twee kinderen van 8 en 13 jaar, en je eigen schooltijd ligt al een kwarteeuw achter je, dan kan het Vlaamse onderwijslandschap misschien complex ogen. De voorbije jaren werd het onderwijs grondig gemoderniseerd, maar tegelijk brengt het ook nieuwe uitdagingen met zich mee die toelichting vragen: van aanmelding en schoolkeuze tot het bepalen van een studierichting. Er is meer vrijheid, maar ook meer beslissingen om te nemen. We wijden er in ons dossier een artikel aan.

Als opvoeden figuurlijk al een werkwoord is, dan is meertalig opvoeden één van de moeilijkere, want tussen thuistaal en schooltaal zit een behoorlijk verschil. In een meertalige opvoeding streven ouders ernaar dat hun kinderen meerdere talen leren beheersen, vaak de taal van het woonland én de heersende taal binnen het gezin. Wanneer kinderen opgroeien in een anderstalige omgeving, zoals bij emigratie of langdurig verblijf in het buitenland, bestaat het risico dat de thuistaal naar de achtergrond verdwijnt.

Onderwijs in de moedertaal fungeert dan als een krachtig instrument om die taal levend te houden en structureel te versterken, maar ook speelse elementen kunnen daaraan bijdragen, zoals voorleesboekjes, liedjes, taalspelletjes of korte toneelopvoeringen. Wie onze organisatie al langer volgt, weet dat wij deze aanpak ieder jaar samenbrengen tijdens ons zomertaalkamp voor expatkinderen. Samen met onze partner Roeland Taalkampen mochten we dit keer niet minder dan vijftig deelnemers verwelkomen. Een mijlpaal die terecht een plaats krijgt op de cover van dit magazine én in een fotoreportage. Vanaf de jaarwisseling kunnen 8 tot 16-jarigen zich opnieuw inschrijven voor de volgende editie.

OFFICIËLE VERTEGENWOORDIGERS VLAMINGEN IN DE WERELD

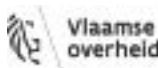
ALGERIJE Algiers Stroobandt Ronny	DENEMARKEN Horsholm Swerts Sophie	Chennai Baeyens Guy Mumbai Van Goubbergen Monique	QATAR Doha Deckers Joris	VIETNAM Hanoi Destombes Bruno
ARGENTINIË Buenos Aires Dieusaert Tom	DOMINICAANSE REPUBLIEK La Romana Demyttenaere Inge	ITALIE Milaan Verstreken Marleen Rome Caen Barbara	ROEMENIE Cluj-Napoca Vanvinckenroye Koen	VSA Arizona / Gilbert Vanderheyden Katrien California / Morgan Hill Moret Lydia Connecticut / Stamford Wynant Werner Idaho/Boise Vrijns Els Illinois / Chicago Ryckbosch Bart Michigan / Northville Cassano Julie Nevada / Henderson Ardenoy Youri en Ryssaert Anja New York / New Jersey Higham-Bouten Kaat New York / New York City De Muelenaere Emma Ohio / Chagrin Falls Decroos Dieter Oregon / Portland Vermeulen Stefaan Pennsylvania / Philadelphia Mertens Daisy Tennessee / Mount Juliet Baert Pieter-Jan Washington Dc Quintyn Marc
AUSTRALIE Adelaide Deco Rudi & Raspoet Inez Perth Van Der Eecken Tineke Victoria Demuyne Nancy	DUITSLAND Keulen Liekendaal Rudi München De Maeght Pieter	LITOUWEN Lazdijai Van Den Bergh Rik	SERVIE Belgrado Delva Gilberte	
BOSNIE-HERZEGOVINA Konjic Scherpereel Jelle	ECUADOR Quito De Vuyst Piet	LUXEMBURG Steinsel De Corte Fred	SEYCHELLEN Victoria Crutzen Eric	
BRAZILIË Santa Catarina Coudenys Paul São Paulo Vanden Avenue Ann	ESTLAND Tallinn Cnudde Femke	MAROKKO Marrakech Leplang Nathalie	SINGAPORE Singapore Maes Caroline	
BULGARIJE Sofia Sagaert Pascal	FRANKRIJK Parijs Goezu André Ile De France Borlau Frederik Var Van den Bossche Kris	Rabat Daneels Margot	SPANJE Alicante / Villajoyosa Ryckaert Dieter Andalusie Focquet Mireille Catalonië / Barcelona Wouters Myriam Madrid Dauwe Mieke Tenerife Peeters Karen Valencia Lesage Kristien	
BURKINA FASO Ouagadougou Sergooris Madeleine	GAMBIA Bakau Goossens Bart	NIUW ZEELAND Auckland De Belder Mine Christchurch Rottiers Patrick		
CANADA Alberta Gotthold Erwin New Brunswick Bodart Fanny	GRIEKENLAND Athene Dirix Theo	NOORWEGEN Kolsas Van Laenen Filip	SURINAME Paramaribo Helderweirt Tom	
CHILI Santiago Magnus Annemie	GROOT-BRITANNIË Londen Vermeylen David Surrey Beckers Brit Edinburgh Lamin Wendy	PARAGUAY Capitan Miranda - Itapua Godefroid Conny Asunción Cuppens Arnoud	TAIWAN Taipei Van Parijs Isis	
CHINA Shanghai De Ceuster Alex	HONGARIJE Boedapest Schouteten Marc	PERU Lima Vanlommel Nicky	THAILAND Bangkok Bull Eddy	
COSTA RICA San Rafael Melis De Troyer Jan Willem	IERLAND Dublin Vanhoucke Jacques	POLEN Warschau Van Hool Annick	TUNESIE Tunis De Jonghe Solange	
D.R. CONGO Kinshasa Van Cauwenberg Inge	INDIA Bangalore Verfaillie Els	PORTUGAL Algarve Dauwen Erik	VAE Dubai Peersman Dianne	
		Lissabon Van Belleghem Joost		

COLOFON

VLAMINGEN IN DE WERELD is het driemaandelijkse tijdschrift van de gelijknamige Stichting van Openbaar Nut, de enige belangenvereniging voor Vlamingen die in het buitenland (willen) wonen, leven, werken. **CORRESPONDENTIEADRES & RECLAMEREGIE** Vlamingen in de Wereld, Simon Bolivarlaan 17, 1000 Brussel.
Tel.: +32 (0)456 82 13 21, info@viw.be, www.viw.be. **ABONNEMENTEN** 60 euro, dit is het forfait om gebruik te maken van de VIW-dienstverlening. Een lidmaatschap op het tijdschrift zit hier inbegrepen, alsook de toegang tot de ledenpagina's van de website en de diverse voordelen die VIW haar leden biedt. IBAN: BE38 068213782872, Swiftcode(BIC): GKCCBEBB. Met als mededeling 'Ledenpakket VIW'. Betalen via kredietkaart kan uiteraard ook. Raadpleeg hiervoor www.viw.be/nl/lidmaatschap-nieuw. **REALISATIE** Drukkerij Geers Offset nv. **NA ELKE VERZENDING** krijgen wij stevast een aantal exemplaren retour wegens foutief adres. Gelieve het secretariaat van uw gewijzigde adres op de hoogte te brengen a.u.b. **VIW RESPECTEERT DE WET** op de privacy.
VIW is lid van de Unie van de Periodieke Pers.

BESTUURSORGAAN VOORZITTER: THEO DIRIX, **ONDERVOORZITTER:** AN DE MOOR, **PENNINGMEESTER:** HILDE CELESTE DE JONGE, FREDERIK BORLAU, GEERT DE PROOST, ENYA DE RAEDEMAECER, AN DESCHEEMAECER, ANDREAS HINDERYCKX, HASAN JASHARI, WIM PANNECOUCHE, EVA PAREIT
STRUCTURELE SPONSORS DEME Group, OSZ, Gosselin Group, Jan De Nul Group, Leuven Mindgate

Met de steun van de Vlaamse overheid. De Vlaamse overheid kan niet verantwoordelijk gesteld worden voor de inhoud van de publicaties.

THEO DIRIX
VOORZITTER

Fotofinish

Nog voor de deur in huis, ben ik van de ene verbazing in de andere gevallen. Als interviewer van vijftien sollicitanten voor twee nieuwe jobs bij Vlamingen in de Wereld, kreeg ik een keur van kandidaten voor me die ik niet had zien aan komen.

Eerst en vooral omdat ze in een eerste ronde al met zovelen waren: tachtig. Zou ik daaruit mogen afleiden dat wij als stichting niet zo slecht in de markt liggen? Of is die vraag te voorbarig en zou ik toch best eerst eens naar de sollicitanten zelf kijken? De verbazing van hierboven ligt trouwens ook aan mij, laat dat duidelijk zijn.

De kandidaten die ik gezien heb, waren allemaal goed opgeleid, voorkomend en zenuwachtig. Ze presenteerden verzorgde CV's en motivatiebrieven, al dan niet na een babbel met ons aller nieuwe vriend 'GeePeeTee'. Maar geen kwaad woord daarover.

Meer opvallend waren andere eigenschappen die de sollicitanten gemeen hebben, hoe letterlijk divers ook. Dat geen van allen verbleekt is door de schaduw van de kerktoeren is niet de grootste verrassing. Daar speelt ongetwijfeld de aard van deze werkgever mee. Maar de glinsterende blik waarmee ze naar het buitenland kijken, ook als ze er ooit alleen maar vandaan kwamen of net van moesten terugkeren, zoals die drie uit Italië, is ontwapenend. Zouden Vlamingen in de Wereld dan toch uit een ander hout gesneden zijn dan de achterblijvers,

of race ik ook hier weer te kort door de bocht? (Over achterblijvers doe ik elders nog wel een boekje open.)

De grootste verrassing zit in het engagement dat ze delen, de goesting om te helpen, het begrip en de sympathie voor onze vrijwilligers (die negentig verspreid over de hele wereld). Waarom mij dat verbaasde ligt ook wel weer aan de dinosaurus in mij, overleefd bovendien in een maatschappelijk "Jurassic Park". Maar ik ben dus wel met een gelukkig gevoel op de trein naar Limburg gestapt, ondanks een vakbondsactie en nadat ik bijna terecht was gekomen in een politieraid na een Brusselse oorlogsscene. Mijn wankelend geloof in de medemens kon die dag tegen een opstootje. Met dank aan onze sollicitanten.

Als voorzitter van Vlamingen in de Wereld wil ik ze dubbel bedanken. Ook al ga ik de kelk van de finale selectie met fotofinish aan mij laten voorbij gaan, onze toekomstige werknemers gaan dat zeker goed doen. Mijn vertrouwen hebben ze. Dat ze ook allemaal geloven in onze missie en in de zinvolheid van onze stichting, is geruststellend. Hun eerste suggesties en ideeën klinken veelbelovend.

Na een vernieuwd bestuursorgaan met drie twintigers gaat nu ook de gemiddelde leeftijd van het secretariaat naar beneden. De storm naar vorm en inhoud mag er van mij liever vroeg dan laat aankomen, zegt deze dinosaurus die toch nog gauw de woord "identiteit" en "continuïteit" in de wind blaast, kwestie van te blijven weten waar we vandaan komen.

Taal als brug tussen generaties

TEKST DAVEY DE LAET

Sinds 1973 woont Marianne Vangheluwe in het bruisende Milaan, waar ze haar droom om modeontwerpster te worden waarmaakte. Vandaag geniet ze van haar pensioen en is haar grootste passie haar kleinzoon Filippo, met wie ze steevast Nederlands spreekt. Dankzij Vlamingen in de Wereld vond ze een manier om hem ook dichterbij zijn Vlaamse roots te brengen.

Als jonge vrouw met een grote droom trok ze op haar negentiende van Kortrijk naar Italië. De bestemming? Milaan, een stad die haar al op twaalfjarige leeftijd had betoverd tijdens een gezinsreis. "Ik wist toen al: hier wil ik ooit wonen" vertelt ze. De opleiding aan het Istituto Marangoni, één van de modeopleidingen in Europa, was haar toegangsticket tot de modewereld.

EEN VLAAMSE PIONIER IN DE MODEWERELD

Milaan in de jaren '70 was een walhalla voor wie van mode hield. Er waren nog geen online lessen of digitale communicatie. Alles gebeurde live, één op één. "Ik sprak toen nog geen woord Italiaans. De lessen waren volledig in het Italiaans, dus het begin was zwaar. Maar met hulp van een Franse klasgenote, veel stripverhalen en avondles bij de British Council, pikte ik de taal snel op."

Na haar studies keerde ze kort terug naar België, maar de modesector was er nog niet zo ontwikkeld als vandaag. "Alles draaide toen nog rond lakens of werkkledij. Ik was al snel niet meer mee met de laatste modetrends." Italië lonkte opnieuw, en zo begon haar carrière.

Ze werkte bij grote merken zoals Lubiam, Ermenegildo Zegna en Superga, reisde de wereld rond, tekende verschillende collecties uit en bouwde een indrukwekkende carrière op. "Vroeger reisden we naar Parijs, Londen en New York om inspiratie op te doen. Geen Instagram, geen Pinterest. Je moest zelf voelen wat er leefde op de straat. Het was echt fantastisch om de wereld rond te reizen met mijn passie."

Aan het einde van haar loopbaan werkte ze als freelance stylist voor een luxueus modehuis dat handgemaakte kledingstukken creëerde voor uitzonderlijk cliënteel. "Het was een fantastische tijd maar jammer genoeg zag ik de sector veranderen". De verkoop viel tegen, er werd minder geld vrijgemaakt voor defilés en verschillende fabrikanten sloten. "Het werd triest. Ik heb er dan ook zelf voor gekozen om te stoppen. Het was goed geweest."

DE VOLGENDE GENERATIE

Haar dochter groeide op in Italië en hoewel er thuis pogingen werden gedaan om Nederlands te spreken, verwaterde dat snel. "Mijn toenmalige man begreep het niet en ik reisde zelden naar België, dus werd het moeilijk vol te houden. Mijn dochter begrijpt wel Nederlands, maar spreekt het niet."

Met haar kleinzoon Filippo besloot ze het anders aan

te pakken. "Vanaf zijn geboorte sprak ik consequent Nederlands met hem, tot hij naar school ging. Toen begon hij in het Engels te antwoorden. Dat had hij opgepikt van tekenfilms. Hij vond drie talen tegelijk te moeilijk en vroeg mij om te stoppen met Nederlands te spreken. Dat heb ik toen met pijn in het hart gedaan."

Toch bleef het kriebelen. Want als grootmoeder voelde ze het belang van die taalverbinding, zeker met het Belgische deel van de familie. "Mijn dochter is enig kind, Filippo ook. Een groot deel van zijn familie zit in België en het is leuk dat hij met dat deel van de familie kan communiceren in het Nederlands als we op bezoek gaan."

EEN KAMP DAT DEUREN OPENT

Toen Marianne deelnam aan Expo 2015 in Milaan ontmoette ze Vlamingen in de Wereld vertegenwoordigster Marleen Verstreken op het Belgisch paviljoen. Via Marleen ontdekte ze de lokale werking van Vlamingen in de Wereld. "Ik had nooit tijd gehad om evenementen van

Vlamingen in de Wereld bij te wonen toen ik nog werkte. Maar nu ik met pensioen ben, probeer ik er altijd bij te zijn."

Tijdens één van die bijeenkomsten hoorde ze over het zomerkamp van Vlamingen in de Wereld. "Ik vertelde het aan mijn dochter en Filippo, en hij was meteen enthousiast. Hij vond het geweldig dat hij kindjes van over de hele

wereld zou leren kennen én dat hij zijn Nederlands kon oefenen."

Speciaal voor het kamp nemen ze het vliegtuig naar België. "Ik ga dan op bezoek bij mijn zus en Filippo gaat op kamp. Hij mocht ook alleen vliegen, maar dat zag hij nog niet zitten, het is zijn eerste kamp." Ze lacht: "Niets is te veel voor mijn kleinkind, versta je?".

TALen ALS VENSTERS OP DE WERELD

Het kamp is voor Filippo meer dan alleen taal. Het is een kennismaking met andere kinderen, andere perspectieven. "Ik wil hem tonen dat Milaan niet de hele wereld is. Dat er meer bestaat. Hij is heel internationaal ingesteld en heeft veel interesse in andere talen. Nederlands kan een brug zijn naar die andere talen."

Met een rijkgepulde carrière achter zich en een diepe liefde voor haar familie voorop, blikt ze met voldoening terug en kijkt ze vooruit. "Mijn ouders hebben mij gestimuleerd om mijn droom te volgen. Nu wil ik die verbondenheid met familie en het internationaal denken aan Filippo meegeven. En taal is daarbij de sleutel."

MEER WETEN OVER HET ZOMERKAMP VAN VLAMINGEN IN DE WERELD?
Elk jaar organiseren we twee zomerkampen in Gent, waar expatkinderen tussen 8 en 16 jaar spelenderwijs Nederlands oefenen met leeftijdsgenoten van over de hele wereld.
Meer info: viw.be/events

Sommige dingen kan je nu eenmaal moeilijk missen.

Met onze sociale zekerheid ga
je altijd gerust aan de slag,
waar ook ter wereld.

Ga je voor een lange periode buiten Europa* werken? Dan moet je de kwaliteit en voordelen van onze sociale zekerheid gelukkig niet missen. Want als je kiest voor onze Overzeese Sociale Zekerheid, geniet je van de bescherming zoals je die kent. Van ziekteverzekering tot pensioen: ga gerust aan de slag met de sociale zekerheid van thuis.

Ontdek ons aanbod op
www.overzeesesocialezekerheid.be

RSZ

OVERZEESSE
SOCIALE ZEKERHEID

Deze zomer organiseerden we samen met Roeland vzw voor de zesde keer onze zomertaalkampen. Maar liefst 50 kinderen en tieners uit 15 verschillende landen kwamen samen in Gent voor een week vol toneel, avontuur, stadsspellen, ontdekking, creatieve workshops, cultuur en taalateliers. Er werden vriendschapsbanden voor het leven gesmeed en ze keerden huiswaarts met een extra tikkeltje zelfvertrouwen om thuis Nederlands te spreken.

Volgend jaar mee op kamp? Onze inschrijvingen openen opnieuw rond de jaarwisseling. **Meer info:** viw.be/events.

“Overmacht”: eindelijk gedefinieerd in de Belgische nieuwe wetgeving

Je beschikt nog over een woning in België die je wil verbouwen om ze daarna te verhuren. Spijtig genoeg heb je het niet getroffen met je aannemer want de werken geraken maar niet af, dus geen verhuur van je woning, dus verlies van huurinkomsten. Zijn uitleg is dat het een kwestie van “overmacht” is omwille van het feit dat er in België de laatste maanden zoveel regen viel. Wat betekent nu dat begrip “overmacht”?

TEKST SOLANGE TASTENOYE

“OVERMACHT”

Bij het uitvoeren van een overeenkomst tussen partijen, is het altijd mogelijk dat er specifieke, onverwachte omstandigheden ontstaan zodat één der partijen haar verbintenissen niet kan nakomen. In zo’n geval is het dan mogelijk dat de schuldenaar toch geen schadevergoeding moet betalen.

Zulke onverwachte omstandigheden worden vaak “overmacht” genoemd. “Overmacht” is een begrip dat reeds onder ons oud Belgisch Burgerlijk Wetboek bestond, maar er werd geen definitie van gegeven zodat het aan de rechtbanken was om geval per geval na te gaan of er onder de gegeven omstandigheden sprake kon zijn van overmacht. Zo werd “overmacht” aanzien als een voorbeeld van een “vreemde oorzaak”: iedere gebeurtenis die buiten de wil van de schuldenaar om (door haar onvoorzienbaar karakter en de afwezigheid van elke fout in zijn hoofd) de uitvoering van het contract volstrekt onmogelijk maakte.

Meestal kwalificeerde men deze “onmogelijkheid” nader door te stellen dat ze onvoorzienbaar, totaal, onoverkomelijk en definitief moest zijn. Het volstond dus niet dat de uitvoering van een contract kostelijker of moeilijker geworden was.

WAT BESLIST DE RECHTBANK?

Onder deze oude wetgeving oordeelde een rechter dat een aannemer een contractuele fout maakte omdat hij de werken niet binnen de afgesproken termijn kon beëindigen. De aannemer haalde hier overmacht aan omwille van de vele regen die er gevallen was. Maar uit

een document van het KMI bleek dat er gedurende een paar weken helemaal geen regen was gevallen. Daarom oordeelde de rechter dat deze regenloze weken genoeg waren geweest om de werken verder af te werken. Bovendien vond de rechter ook dat het in België zeker niet abnormaal is dat er in het voorjaar veel regen valt, integendeel zelfs. Hij concludeerde dus dat er hier geen sprake kon zijn van “overmacht”. Om deze redenen besliste de rechter de overeenkomst te ontbinden en dat de aannemer zich niet kon beroepen op “overmacht”.

NAAR EEN DEFINITIE VAN “OVERMACHT”

Artikel 5.226 NBW: er is sprake van overmacht in geval van ontoerekenbare onmogelijkheid voor de schuldenaar om zijn verbintenis na te komen. Hierbij wordt rekening gehouden met het onvoorzienbaar en het onvermijdbaar karakter van het beletsel tot nakoming. De schuldenaar is bevrijd indien de nakoming van de verbintenis blijvend onmogelijk is geworden door de overmacht. De nakoming van de verbintenis is opgeschort voor de duur van de tijdelijke onmogelijkheid.

Zodra de schuldenaar kennis heeft of behoort te hebben van een

oorzaak van onmogelijkheid tot nakoming, dient hij de schuldeiser hiervan binnen een redelijke termijn op de hoogte te brengen. Komt de schuldenaar aan deze verplichting te kort, is hij gehouden tot het herstel van de schade die hiervan het gevolg is.

WANNEER WORDT OVERMACHT WEERHOUDEN?

Een eerste voorwaarde is dat er een absolute onmogelijkheid moet zijn om de overeenkomst ten uitvoer te brengen. Dit houdt in dat het niet voldoende is dat de uitvoering ervan “moeilijker” geworden is door bepaalde omstandigheden.

De tweede voorwaarde houdt in dat de ontstane omstandigheden niet mogen te wijten zijn aan de schuldenaar zelf; ook niet door zijn fout mogen ontstaan zijn (bv. een boom die afbreekt tijdens een blikseminslag, maar die eigenlijk al dood was). Bovendien mogen deze omstandigheden ook niet voorzienbaar zijn op het ogenblik van het tot stand komen van het contract.

WAT ZIJN DE GEVOLGEN BIJ WEERHOUDEN OVERMACHT?

Zoals in de wetgeving wordt voorgeschreven, dient de schuldenaar, die kennis heeft van een oorzaak van onmogelijkheid tot nakoming, de schuldeiser hiervan binnen een redelijke termijn op de hoogte te brengen. Van zodra overmacht wordt aangenomen, vervallen voor de schuldenaar alle verplichtingen die uit het contract voortvloeien en wordt hij dus bevrijd voor het uitvoeren ervan. Hij dient evenmin een schadevergoeding te betalen aan de schuldeiser.

Wannes' droomjob in Guyana

In het hart van Zuid-Amerika, aan de ruige kust van Guyana, werkt Wannes De Bleser, een jonge Belgische ingenieur, al meer dan twee jaar aan een indrukwekkend infrastructuurproject. Wat begon na lang wikken en wegen, groeide uit tot een boeiend internationaal avontuur bij Jan De Nul, een van 's werelds grootste en bekendste bouwbedrijven op water, op land en in energie. Met een leven vol uitdaging, groei, verantwoordelijkheid en culturele verrijking, toont Wannes dat een carrière bij het topbedrijf veel meer is dan alleen techniek.

TEKST KOEN VAN DER SCHAECHTE

VAN DE UNIVERSITEIT NAAR DE WERELD

Wannes studeerde af als industrieel ingenieur elektromechanica aan de VUB. Na een korte tussenstop bij zijn stagebedrijf begon hij zijn carrière bij Jan De Nul. "Het was geen gemakkelijke keuze om naar het buitenland te trekken," vertelt hij. "Ik heb er maanden over nagedacht. Maar ik wist: als ik het nu niet doe, doe ik het nooit." Dat het de juiste keuze was, blijkt uit zijn parcours: van zijn eerste project in Dubai, naar bijna twee jaar in Ghana, tot nu Guyana, zijn derde continent reeds. "Veel van mijn studiegenoten zijn in België gebleven. Ik heb een iets ander pad gekozen."

WERKEN AAN DE TOEKOMST VAN GUYANA

In Guyana is Wannes als Technical Superintendent verantwoordelijk voor het beheer van technische installaties op een grootschalige werf. "We bouwen hier een nieuwe haven. We baggerden hiervoor zand om een nieuw eiland vlak voor de kust te bouwen. "Het is een ambitieus project met een mix van civiele werken, funderingstechnieken en aanleg van elektriciteit. Wannes leidt een team van lokale en internationale technici en is de schakel tussen de werf en het kantoor in Aalst. "Mijn job is erg breed want alles moet draaien, van kleine generatoren tot grote kranen. Als er iets stuk gaat, moeten we dat zo snel mogelijk oplossen. Stilstand kost geld, dus de druk is vaak hoog."

LEVEN OP HET RITME VAN DE WERF

Het werkschema is pittig: zes dagen per week, twaalf uur per dag. Zondag is Wannes' enige vrije dag. "Dan doe ik het meestal rustig aan, of trek ik erop uit met collega's. We zijn een hechte groep, een soort tijdelijke familie. Je bent hier op elkaar aangewezen." Die internationale groep collega's bestaat uit mensen van over de hele wereld: Ecuador, Honduras, India, Frankrijk, Portugal, ... En toch blijft het Belgische karakter van het bedrijf belangrijk voor Wannes. "Ik werk graag voor een Belgische werkgever. Het voelt vertrouwd, ondanks de afstand. Het project zelf is een verhaal van samenwerking met de lokale bevolking. We kopen lokaal in, stellen mensen uit de regio tewerk en leiden hen op. Die kennisoverdracht is belangrijk voor de lokale ontwikkeling en het geeft voldoening om daar een rol in te spelen."

VAN PARTNER TOT PLANNEN

Na tweeënhalf jaar in Guyana bouwde Wannes er niet alleen een werf, maar ook een leven op. Zijn partner is afkomstig uit Guyana en zal binnenkort mee verhuizen naar een nog onbekende bestemming. Jan De Nul voorziet in ondersteuning voor dergelijke situaties, inclusief visum en verblijf. "Dat is een grote meerwaarde" zegt Wannes. "Het maakt het makkelijker om onze toekomst samen vorm te geven, waar ter wereld dat ook mag zijn. Het buitenland blijft roepen. We hebben nog geen vaste plannen, maar willen wel nog enkele jaren verder werken op hetzelfde ritme. Als ik zelf zou mogen kiezen? Dan graag Japan of Nieuw-Zeeland, een ontwikkeld land, ver van Europa maar met een interessante cultuur. Want hoewel Guyana met haar 95% jungle rijk is aan natuur is het geen gemakkelijk land om in te reizen. Er zijn amper

wegen. Voor veel plekken moet je met de boot of zelfs het vliegtuig reizen. Voor een daguitstap is dat niet haalbaar."

EEN TOEKOMST BIJ JAN DE NUL

Als hij nadenkt over de komende jaren, blijft Wannes realistisch en flexibel. "Alles hangt af van hoe mijn situatie evolueert, ook met mijn partner. Misschien ga ik over op het systeem waarbij je vijf maanden werkt en één maand vrijaf hebt, maar slechts vijf en halve op zeven dagen werkt. Dan kunnen we samen reizen en verhuizen naar nieuwe projecten. Jan De Nul biedt die mogelijkheden, ook met ondersteuning voor partners." Momenteel werkt hij volgens het rotatiesysteem met twee maanden werken en één maand vakantie. Sinds hij een huis kocht in België, keert hij tijdens die maand meestal terug naar huis. "Want ik wil ook werk maken van mijn verbouwingen. Al blijft het combineren moeilijk. Soms plan ik een reis, maar dat betekent dan vijf maanden weg van huis. We zien wel wat de toekomst brengt. Er zijn nog meerdere projecten in Latijns-Amerika, maar ook het Midden-Oosten is een belangrijke regio voor Jan De Nul."

Bij Jan De Nul Group werk je niet voor een onderneming, je bent een deel van het bedrijf. Je bouwt letterlijk en figuurlijk mee aan de wereld van morgen. Ben je ook klaar voor een job die je uitdaagt én verrijkt? Dan is dit topbedrijf misschien jouw volgende bestemming. Ontdek de vacatures via jobs.jandenul.com.

Nieuwe, Noorse start

Tussen de Noorse fjorden, bergen en bossen voelt Liesbeth Meulemans (50) zich helemaal thuis. In 2004 nam ze afscheid van haar familie en vrienden in België en emigreerde ze met haar gezin naar Ålvundfjord, een dorpje in het westen van Noorwegen. Ze vond er werk, bouwde een sociaal netwerk op en bezocht er de indrukwekkendste Noorse landschappen, maar ze leerde er vooral dat het leven niet altijd loopt zoals je dat zelf wil.

TEKST LOES VANDONINCK

Dat Liesbeth haar toekomst er anders uitzag dan die van de rest van haar vriendinnen, werd al snel duidelijk toen ze op haar zeventiende onverwacht zwanger raakte. “Het was ongepland, maar Seppe was meer dan welkom”, vertelt ze. In de jaren nadien breidden zij en Kris, haar toenmalige man en vader van haar kinderen, hun gezin uit. In 1998 werd ook Wietse geboren, waarna Bauke enkele jaren later volgde.

KRANTENARTIKEL

“Terwijl onze vrienden volop studeerden, leefden wij het klassieke gezinsleven: Kris en ik werkten allebei, we hadden een huis, drie kinderen, een hond en we waren beiden nog maar 28 jaar. Het leven waar de meeste mensen pas op hun dertigste aan beginnen, was bij ons al tien jaar aan de gang. Daardoor voelden we dat het tijd was voor iets nieuws.”

Wanneer op een zaterdagavond een vriendin een krantenknipsel in Liesbeths handen duwt, lijkt het eerste zaadje geplant. “Het was een rekrutering voor mensen die in Noorse dorpjes wilden wonen en werken. Door urbanisatie ging het daar destijds slecht met de economie. Ik was onmiddellijk verkocht en ben direct naar huis vertrokken om het Kris te laten zien.” Naar Liesbeths eigen verbazing was ook Kris klaar om meteen te vertrekken.

Het krantenartikel toonde een afbeelding van een typisch Noors landschap: een houten hutje aan de rand van een fjord, omringd door bossen. “Voor ons was dat het paradijs. Op een print van de Costa del Sol in Spanje hadden Kris en ik waarschijnlijk nooit zo enthousiast gereageerd.” Het was net die ongerepte, ruwe natuur die Liesbeth aansprak. “Wij zijn echte natuurmensen. In de vakanties trokken we altijd naar Schotland, Zweden of Ierland. Noorwegen had alles wat we op dat moment zochten.”

BOERDERIJ

Ondanks het almaar groeiende verlangen om te verhuizen, vond Liesbeth het belangrijk om niet overhaast te vertrekken. “We hebben bewust één jaar ingepland om alles voor te bereiden. In die periode hebben we een basis Noors geleerd, administratie in orde gebracht en een nieuwe school voor de kinderen gezocht. Daarnaast zijn we zowel in de zomer als in de winter naar Noorwegen gegaan om een goede afweging te maken in welke streek we precies wilden wonen.”

“HET LEVEN WAAR DE MEESTE PAS OP HUN DERTIGSTE AAN BEGINNEN, WAS BIJ ONS AL TIEN JAAR AAN DE GANG.”

Familie en vrienden van Liesbeth verheugden zich iets minder op hun vertrek. “Daar stond ik toen niet bij stil”, geeft ze toe. “We zaten zo in een adrenalinerush dat ik niet bezig was met hoe mijn ouders zich erbij voelden. Pas achteraf beseftte ik hoe moeilijk het voor hen was om hun kleinkinderen te moeten missen.” In mei 2004 vertrokken Liesbeth en haar gezin met een overvolle bus richting het noorden.

Emigratieadviseur Anne Cruyt (Vlamingen in de Wereld) bevestigt het belang van grondige voorbereiding:

“Na de zomer zien we altijd een duidelijke toename van het aantal mensen dat wil emigreren. Vakanties geven een vertekend beeld van het dagelijks leven. Ga daarom voor vertrek elk seizoen eens op bezoek. Ook duik je best van tevoren al eens in literatuur, films of series die lokaal werden gefilmd. Zelfs YouTube- of Tiktokfilmpjes kunnen een handige researchtool zijn om bij te leren over het dagelijkse leven. Wees daarbij wel kritisch en laat je niet verleiden door reclame!”

“Ik was ontzettend nerveus. Zelfs na een jaar wist ik niet wat ons te wachten stond.” Die zorgen bleken gelukkig ongegrond en na een rit van twee dagen kwamen ze bovenop een berg aan bij wat hun nieuwe thuis zou worden. “We woonden op een boerderij die we deelden met een ander gezin. Zij hebben ons zeer warm ontvangen en goed op weg geholpen. Ze boden Kris een job als schrijnwerker aan en ik kon aan de slag als leerkracht op een middelbare school in de buurt. Ze namen ons mee naar sociale gelegenheden en leerden ons alles over de natuur in Noorwegen. Zonder hen hadden die eerste jaren er compleet anders uitgezien.”

NIEUWE WENDING

Inmiddels woont Liesbeth twintig jaar in Noorwegen en nam haar leven een compleet andere wending. “In 2012 zijn Kris en ik gescheiden. Plots veranderde heel mijn toekomstbeeld.” De droom van een leven op een boerderij viel weg, net als haar netwerk van vrienden. Toch ondernam Liesbeth actie en bouwde ze een nieuw leven op in het nabijgelegen dorpje Tingvoll. “Ik kan niet goed alleen zijn en was vastberaden iemand nieuw te leren kennen.”

Hoewel dat in het rustige, lokale uitgaansleven niet evident bleek te zijn, leerde ze er de Noorse Frode kennen. Liesbeth was op dat moment achtendertig en enkele jaren later kregen ze samen een dochter Mona. Hierdoor viel haar leven terug in de plooi. Kris hertrouwde met zijn Noorse vriendin en stampte een schrijnwerkerij uit de grond. En wat de kinderen betreft? “Die hebben zich helemaal gesetteld in Noorwegen. Seppe werd onlangs papa, en ik dus voor het eerst grootmoeder!”

Noorwegen bracht Liesbeth zowel prachtige ervaringen als moeilijke momenten, maar over één ding bestond al die tijd geen twijfel: “Permanent terugkeren naar België was nooit een optie.”

Stoffel Vandoorne: Belgisch topsporter

Een meer multidisciplinair motorsporter dan Stoffel Vandoorne vind je niet in ons land. Hij klom als jonge belofte op in de kartingwereld, werd GP2-kampioen in 2015, reed twee jaar voor McLaren als F1-coureur en kroonde zich in 2022 tot wereldkampioen Formule E met Mercedes. Vandaag combineert hij drie veeleisende contracten: Formule E-coureur bij Maserati, coureur in het World Endurance Championship (met o.a. de 24 uur van Le Mans) bij Peugeot, én test- en reservecoureur in de Formule 1 bij Aston Martin. Intussen woont hij al bijna tien jaar in Monaco. Een gesprek over zijn carrière, zijn leven in het buitenland en zijn toekomst.

TEKST ANNE CRUYT

VEELBELOVENDE START

Stoffel groeide op in Kortrijk in een gezin dat niets met motorsport te maken had. Zijn vader was architect en ontwierp toevallig het lokale kartingcircuit. Daardoor kon de jonge Stoffel al vanaf zijn vijfde racen. "Ik heb veel sporten geprobeerd, maar racen was mijn grote liefde," zegt hij.

Omdat hij niet uit een rijk gezin kwam en sponsors moeilijk te vinden waren, financierde hij zijn carrière met prijzengeld. "De druk om te winnen was groot, maar dat heeft me van jongs af aan leren omgaan met stress en kansen grijpen." Hij kreeg steun van de Belgische Motorsportfederatie, die hij nog steeds zeer dankbaar is. Zijn doorbraak kwam er in 2015, toen hij GP2-kampioen werd (het huidige Formule 2). Hij brak meerdere records en belandde op de radar van McLaren.

FORMULE 1

Via het juniorprogramma van McLaren kwam Stoffel in 2016 onverwacht in de spotlights: hij verving Fernando Alonso in Bahrein, kwalificeerde hoger dan teamgenoot Jenson Button en scoorde meteen punten in zijn debuutrace. Een jaar later kreeg hij een vast zitje. De timing was echter ongelukkig. McLaren verkeerde in een crisis en beschikte over een zeer oncompetitieve wagen. "Het was een lastige positie. Je weet dat je nauwelijks kans maakt op punten. Dan zoek je motivatie elders: een 11de plaats voelde soms als een overwinning, al leverde het niets op in de stand."

Toch kijkt hij positief terug op zijn twee jaar als Formule 1-coureur. "Ik heb er enorm veel geleerd. Mijn enige spijt is dat ik te weinig genoten heb van die periode, omdat alles zo snel ging." Zijn beste resultaat was een zevende plaats en vergelijkingen met teamgenoot en tweevoudig wereldkampioen Alonso tonen dat hij zich goed staande hield. Maar McLaren koos in 2019 voor Lando Norris, waardoor Stoffel het team verliet.

WERELDKAMPIOEN

Na de Formule 1 lonkte een nieuwe discipline: Formule E. Deze elektrische raceklasse bestaat nog maar sinds 2014, maar groeide snel uit tot een professioneel kampioenschap met topconstructeurs. In 2022 bereikte Stoffel er de absolute top: hij werd wereldkampioen met Mercedes.

Formule E verschilt sterk van Formule 1: de wagens zijn stil, remmen volledig elektrisch (zonder remschijven), trekken sneller op en rijden op stratencircuits. Alles draait om duurzaamheid: van hernieuwbare energie tot hergebruik van batterijen. "Het voelt bijzonder om wereldkampioen te worden in een discipline die nog niet bestond toen ik als kind begon te karten," zegt hij. Na Mercedes volgden twee moeilijke jaren bij DS Penske, sinds 2025 verdedigt hij de kleuren van Maserati MSG Racing.

Voor Stoffel zijn niet alleen de grote namen op de kalender bijzonder, maar ook de unieke sfeer van stratencircuits. "Monaco, waar ik woon, is altijd speciaal. Tijdens de eerste vrije training rijd je over straten die normaal vol auto's en voetgangers staan. Dat geeft een magisch gevoel." Ook andere circuits zoals Suzuka in Japan of zijn thuisrace in Spa-Francorchamps hebben een vaste plaats in zijn hart. "Spa blijft mijn nummer één: technisch uitdagend, snel en gelegen in mijn thuisland. Het is één van de mooiste circuits ter wereld."

NIEUWE UITDAGINGEN

Tegelijkertijd stortte hij zich in het lan-geafstandsracen, het World Endurance Championship. Daar droomt hij van de ultieme zege: winst in de 24 uur van Le Mans. "Dat is één van de moeilijkste races ter wereld. Alles moet kloppen: wagen, team, strategie, omstandigheden. Het zou prachtig zijn om die ooit op mijn palmares te zetten." Daarnaast is hij sinds 2023 test- en reservecoureur bij Aston Martin in de Formule 1. Hij werkt er nauw samen met zijn vroegere teamgenoot Fernando Alonso. Zijn job speelt zich grotendeels af in de simulator en het werk verdeelt hij met de andere reservecoureur Felipe Drugovich, zodat ze elk ongeveer de helft van de Formule 1-kalender voor hun rekening nemen. "Ik test nieuwe onderdelen virtueel en geef feedback. Het helpt het team te bepalen in welke richting ze moeten ontwikkelen."

Dat is van uiterst belang, want in 2026 veranderen de regels en technische specificaties van Formule 1 en daar zet Aston Martin duidelijk op in om een competitieve wagen te ontwikkelen. De legendarische ingenieur Adrian Newey werd weggeplukt bij Red Bull Racing en het team opende zonet nieuwe faciliteiten in Silverstone, met een gloednieuwe simulator, een hypermoderne windtunnel en maar liefst 800 mensen in het personeelsbestand. "Het werk houdt me scherp en raceklaar. En ik leer enorm veel van binnenuit."

WONEN IN MONACO

Sinds 2016 woont Stoffel in Monaco. Eerst verbleef hij kort in Londen, dicht bij de McLarenfabriek, maar daarna vestigde hij zich in het prinsdom. "Het voelt echt als mijn thuisbasis. Tussen de wedstrijden door vertrek ik altijd vanuit Monaco en keer ik er weer terug." Zijn sociale kring bestaat vooral uit

"SPA-FRANCORCHAMPS BLIJFT MIJN NUMMER ÉÉN: TECHNISCH UITDAGEND, SNEL EN ÉÉN VAN DE MOOISTE CIRCUITS TER WERELD."

andere atleten. “Monaco is klein, maar je ontmoet er veel topsporters in de fitness of tijdens trainingen: collega-coureurs, wielrenners, tennisers. Dat maakt het bijzonder.”

Achter het showgehalte en adrenaline van de autosport schuilt ook een menselijke kant. Hij benadrukt dat teams steeds meer aandacht hebben voor het welzijn van hun medewerkers. “Met 24 races per jaar is de Formule 1-kalender zwaarder dan ooit. Je bent voortdurend onderweg. Daarom is het belangrijk dat je niet alleen gepassioneerd bent, maar ook gelukkig in je job. Gelukkig begrijpen teams dat steeds beter.” Voor hem betekent dat: tijd nemen om tussen races door écht thuis te zijn, hoe kort ook, en energie te halen uit sport en vriendenkring in Monaco.

Toch blijft België belangrijk. Hij keert een paar keer per jaar terug, meestal rond Kerstmis. “Ik blijf Belg. Veel steun in het begin van mijn carrière kwam uit België. En Spa-Francorchamps blijft mijn thuisrace, altijd een speciaal moment. Ook omdat er dan heel wat vrienden en familie aanwezig kunnen zijn.”

Enkele jaren geleden was een verhuis naar de Verenigde Staten niet zo ver weg. Hij testte in Indycar, maar besloot uiteindelijk om toch in Europa te blijven, in de disciplines waar hij al een naam en reputatie had. Of hij ooit terugkeert naar België om er te wonen, weet hij nog niet. “Ik reis zoveel dat ik nog niet kan zeggen waar ik me later wil vestigen. Voorlopig zit ik goed waar ik zit.”

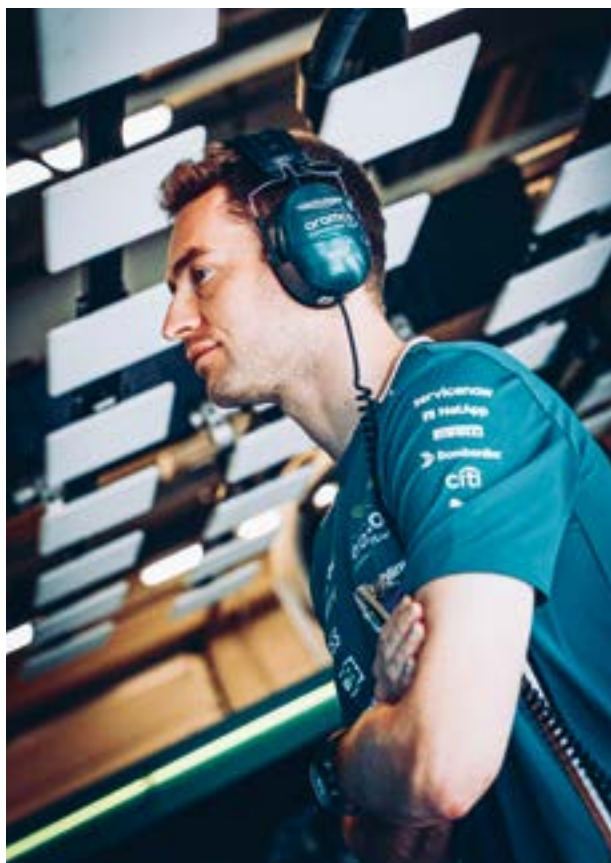
ERKENNING EN MOTIVATIE

Hij merkt dat de Netflix-serie *Drive to Survive* niet alleen Formule 1 nieuw leven heeft ingeblazen, maar ook bredere aandacht creëerde voor autosport. “Formule 1 is de voorbije jaren enorm gegroeid, maar ook andere disciplines profiteren daarvan. Meer mensen raken geïnteresseerd, komen naar circuits of volgen races online.” Die groeiende populariteit maakt het voor coureurs zoals Vandoorne makkelijker om sponsors te vinden en hun verhaal te delen met een internationaal publiek.

Al blijft hij realistisch over zijn status in België. “Autosport is hier nooit de populairste sport geweest. Wielrennen en voetbal domineren. Natuurlijk is er erkenning van fans die autosport volgen, maar het brede publiek kijkt minder.” Dat hij in 2022 als wereldkampioen Formule E geen Sportman van het Jaar werd, neemt hij sportief op. “België heeft veel topsporters. Erkenning is mooi, maar uiteindelijk draait het voor mij om prestaties.” Nochtans is hij tot op de dag van vandaag de laatste Formule 1-coureur die onder Belgische vlag reed; hoewel drie huidige coureurs (Verstappen, Norris en Stroll) een Belgisch paspoort hebben, rijden die allen voor hun andere thuisland.

BLIK VOORUIT

Zijn motivatie verandert mee met zijn carrière. “Als jonge coureur droomde ik van Formule 1 en titels. Nu wil ik vooral nieuwe doelen bereiken, zoals Le Mans. Dat is de volgen-

de grote uitdaging.” Met drie contracten en een overvolle kalender is zijn leven hectisch. “Sommige periodes zijn extreem druk: zes tot acht raceweekends op rij, nauwelijks dagen thuis. Dan komt er ook nog simulatorwerk bij. Het vraagt veel organisatie en communicatie tussen de teams. Al zijn er wel heel duidelijke afspraken over welk contract prioriteit heeft over welke andere verplichtingen. En ik hou echt van die variatie.”

Zijn veelzijdigheid maakt hem een van de meest complete Belgische motorsporters ooit. Van karten tot GP2, Formule 1, Formule E, endurance-races en testwerk aan de top van de autosport: Vandoorne bewijst telkens opnieuw zijn aanpassingsvermogen. “Racen heeft me veel geleerd: zelfstandigheid, discipline en omgaan met druk. Het leven als internationale coureur is veeleisend, maar ook enorm verrijkend.” Hij is nog lang niet aan het eind van zijn carrière en scoorde zonet zijn eerste WEC-podium in Texas met Peugeot.

Sinds zijn tienerjaren is Stoffel constant onderweg, van kartbanen tot wereldsteden. Hij ziet die ervaring als een vorm van levensschool. “Omdat ik al vroeg ben begonnen reizen, heb ik geleerd zelfstandig te zijn en verantwoordelijkheid te nemen. Je moet je plan trekken, in vreemde talen onderhandelen en steeds flexibel zijn.” Voor hem is dat misschien wel de grootste rijkdom van zijn carrière: de persoonlijke groei die gepaard gaat met het leven in de internationale topsport.

Met dank aan Aston Martin Aramco F1 Team.

Zomerevenement 2025

Vrijdag 4 juli mochten we opnieuw heel wat van onze 90 vertegenwoordigers verwelkomen in het Errerahuis, de ambts-woning van de Minister-President, voor onze jaarlijkse terugkomdag.

Een hele dag banden smeden, ervaringen uitwisselen, nadenken over de toekomst en warme momenten... We hadden ons geen mooiere dag kunnen wensen. Bedankt aan onze vertegenwoordigers voor alles wat ze doen, dag in dag uit!

Geert De Proost, diplomaat op rust

Tussen Vlaanderen en de wereld

Met een carrière die zich uitstrekte over het federale, het Brussels en het Vlaams bestuursniveau en diplomatieke posten bij de Europese instellingen in Brussel, Londen, New York en Rome, kan Geert De Proost terugblikken op een veelzijdig parcours. “Ik had mijn carrière misschien kunnen afronden bij het Waalse Gewest, dan was de cirkel rond,” glimlacht hij. Het alternatief is echter even mooi, hij nam een bestuursfunctie op binnen deze stichting en zo plukken wij de vruchten van zijn ervaring. “Het internationale zat trouwens altijd in de genen. Mijn vader werkte bij Buitenlandse Zaken en bracht dagelijks het internationaal persoverzicht mee naar huis. Dat wakkerde mijn interesse aan.”

TEKST KOEN VAN DER SCHAEK

DE VROEGE JAREN

Tijdens zijn studies raakte Geert geboeid door Europa en internationaal recht, toen nog relatief nieuwe vakgebieden. “Europees sociaal en economisch recht stonden in de jaren '70 echt nog in de kinderschoenen. Ook internationaal privaatrecht en volkenrecht vond ik bijzonder interessant.” Snel startte hij bij Buitenlandse Zaken, waar hij werkte rond verdragsrecht, sociale zaken en mensenrechten in VN-verband, internationale handel met Oost-Europa en zelfs de eerste stappen zette in internationaal milieurecht. Een hoogtepunt uit die periode was zijn betrokkenheid bij de Schengenonderhandelingen. “Eind jaren '80, begin jaren '90 waren we volop bezig met het Schengenakkoord. Toen ik later terugkeerde uit Italië, hield ik opnieuw halt in Schengen. Daar bezocht ik een openlucht tentoonstelling over de geschiedenis van de Schengenverdragen en zag ik de iconische foto van de ondertekeningssplechtigheid op een boot op de Moezel. Een vriend bracht me ooit ook een flesje Schengenwijn mee, met datzelfde beeld op het etiket. Het zijn mooie herinneringen.”

BRUSSEL EN EUROPA

Na een periode als adviseur internationale betrekkingen op een Brussels kabinet, waar hij samenwerkingen met Kiev, Moskou en Sofia hielp opbouwen, koos hij de Europese weg. “Ik heb altijd een grote interesse gehad in Europa. Acht jaar lang mocht ik werken aan dossiers over de eenmaking van de interne markt, industrie- en onderzoeksbeleid. En daarnaast de institutionele hervormingen: van de Europese grondwet tot het Verdrag van Lissabon. Dat waren bijzonder boeiende jaren.” Toch bleef ook de effectieve lokroep van het buitenland. Vlaanderen bood nieuwe kansen en in 2008 volgde zijn eerste diplomatieke post als Vlaams vertegenwoordiger in Londen. “We ervoeren er als gezin met tienerdochters de praktische uitdagingen. Er werd veel gependeld, maar dankzij de Eurostar

Geert gaf tientallen toespraken tijdens zijn loopbaan.

was Brussel nooit ver weg.” De band met Vlamingen in de Wereld ontstond er vrijwel meteen. “Londen telde een bijzonder sterke Vlaamse expatgemeenschap, van de financiële sector tot de academische sector met nabijgelegen universiteiten in Londen, Oxford en Cambridge. Als diplomaat was dat netwerk van onschatbare waarde. Wanneer er vragen kwamen uit Brussel, kon ik zo vaak een Vlaming in een sleutelpositie opbellen. En dan gaat de bal aan het rollen.”

SAMEN STERKER

Naast zijn professionele werk speelde zijn echtgenote Hilde een sleutelrol. “In Londen zette ze mee een Vlaamse schoolwerking op, in New York gaf ze Vlamingen in de Wereld in Manhattan een gezicht en in Rome startte ze een dynamische club. Ik ervoer ook dat Vlamingen in de Wereld geen luxe is, maar een echt maatschappelijk vangnet voor Vlamingen buiten de landsgrenzen. We vormden echt een tandem: formele diplomatie en het subtiële gemeenschapswerk versterken elkaar. Die wisselwerking bleek waardevol want het ene opent deuren voor het andere. Het maakt je sterker als diplomaat wanneer je kan terugvallen op een actief netwerk van expats.” Zijn visie is helder: diplomaten zijn naast vertegenwoordigers van beleid ook schakels in een bredere kennis- en ervaringsuitwisseling. “Zoals onze secretaris-generaal Julie Bynens het ooit in dit magazine mooi verwoordde: wij zijn de ogen en oren van Vlaanderen in het buitenland. Het is tweerichtingsverkeer: we leren van het gastland en brengen tegelijk onze eigen expertise in. Daarbij zijn Vlaamse expats vaak cruciale partners.”

NETWERKOPBOUW

Door lokaal samen te werken met VIW-vertegenwoordigers kunnen diplomaten beter inspelen op de bredere belangen voor Vlaanderen. Vele “gewone” Vlamingen beschikken immers over waardevolle informatie over de socio-economische en culturele situatie in het gastland. “Door de vinger aan de pols te houden, kunnen diplomaten nuttige informatie vergaren, relevante signalen en beleidsrelevante trends tijdig detecteren, wat bijdraagt aan een beter onderbouwd Vlaams buitenlands beleid. Diplomaten kunnen aansluiten bij de *soft power* van VIW om hun eigen netwerk te versterken en Vlaanderen zichtbaarder te maken op lokaal, regionaal en internationaal niveau. Zo dragen Vlaamse academici, kunstenaars of ondernemers die succes boeken in het buitenland, onrechtstreeks bij aan de reputatie van Vlaanderen. Een overheid die inzet op haar diaspora, investeert in verbondenheid, zichtbaarheid en toekomstgericht beleid”, benadrukt Geert De Proost.

ERVARING DOORGEVEN

Wat hij het meest waardeerde aan zijn job? “De brede waaier aan thema’s, de ontmoetingen met mensen op alle niveaus, de mogelijkheid om dankzij de Vlaamse autonomie impact te hebben op beleid, en de kans om me echt onder te dompelen in een land, zijn cultuur en geschiedenis. Hoewel de Verenigde Staten en Italië intens rijke momenten, contacten en vriendschappen opleverden, koester ik professioneel misschien wel mijn mooiste herinneringen aan het Verenigd Koninkrijk, omdat het toen ook nog volop

Plechtige opening van het kantoor in Rome

Op audiëntie bij de paus

Ondertekeningssplechtigheid van het Schengenakkoord op een boot op de Moezel met Geert De Proost uiterst links.

deel uitmaakte van de Europese Unie, net vóór de Brexit.” Vandaag stelt hij die rijke ervaring ten dienste van VIW, als vrijwilliger én bestuurder. “Tijdens mijn loopbaan heb ik steeds ervaren hoe belangrijk de brugfunctie van VIW is. Nu kan ik mijn kennis en netwerk inzetten om die rol verder te versterken. Zo blijf ik, ook als gepensioneerde, actief en betekenisvol, en help ik Vlaanderen internationaal te verbinden,” besluit de diplomaat op rust.

Lentekriebels en wortels in nieuwe aarde

**In juli 2024 verhuisde Betty's gezin van Antwerpen naar Nova Scotia, Canada.
Na hun eerste jaar blikt ze terug en vooruit.**

TEKST BETTY MOMMEN

Sinds mei is de lente dan eindelijk in het land gekomen. Het was merkbaar aan het landschap, dat stilaan weer groen kleurde. Toch bleef het kwik tot begin juni steken rond de 10 à 16 graden, met vriestemperaturen 's nachts. Het voelde eerder aan als een grillige aprilmaand dan als een echte voorbode van de zomer. Terwijl België zuchtte onder een dreigende droogte en oostenwind, kroop de lente hier in Nova Scotia tergend traag naar binnen: met regen, een paar zonnige dagen, en dan plots... zomer. Dat is althans hoe de lokale bevolking het omschrijft, en eerlijk gezegd: ze hebben geen woord gelogen. Voor een liefhebber van seizoenen, zoals ik, was het verlangen naar de lente groot, iets wat me in België minder sterk overviel. Door het ontbreken van een echte lente is het herfstseizoen hier in Nova Scotia duidelijk mijn favoriet geworden: zacht, kleurrijk en adembenemend. De lente lijkt hier eerder een kort tussenmoment voor het echte werk begint, en qua seizoen (voor mij althans) geen favoriet meer. Gelukkig is er nog de zomer, die zich stilaan begint te ontfouwen en waarvan we vorig jaar al hebben mogen proeven en genieten. De zomers zijn aangenaam hier in de Annapolis Valley; met temperaturen rond de 26 graden en een altijd aanwezig briesje dankzij de Minas Basin. Hittegolven zijn hier eerder de uitzondering dan de regel, en dat vind ik prima!

Het "terrasjesweer", zoals we dat in België kennen, heeft hier een paar weken geleden pas zijn intrede gedaan. Gelukkig hadden we in mei een bankje en tafeltje voor onze woning gezet, in afwachting van de komst van onze terrasstoelen (die ondertussen in gebruik zijn). Het werd ons eigen mini-terrasje; iets wat in Deurne niet mogelijk was, of waar we al lang gesmolten zouden zijn op het hete beton.

WORTELEN

We zijn nu dus elf maanden in Nova Scotia en het aarden is nog volop aan de gang. Mijn voeten staan nog niet volledig in de nieuwe aarde en hebben nog geen wortel geschoten. Het voelt meer alsof één been aan het indalen is, terwijl het andere nog wat boven de grond bungelt en me ondertussen terug richting Europa trekt. Er is constant getrek en geduw van hier naar daar. Hoe vermoeiend het ook is, ik blijf mezelf vertellen dat het een proces is. Een proces van loslaten, aarden en rouwen. Er zijn voor- en nadelen aan alles, en een ideale wereld zou het beste van beide landen combineren. "Wat dat dan is?" vroeg Kristiaan onlangs aan ons allen. Hij merkte op dat we met z'n drieën vaak vasthangen aan het gemis van het bekende, waardoor we vergeten stil te staan bij het moment waarin we nu leven. Een bestaand gevaar, waar-

van ik me recent nog bewust werd. Soms overvalt me een gevoel van heimwee, of ergernis over iets dat “anders” is of “anders zou moeten zijn”, gezien door mijn Europees-Vlaamse lens.

Toen Kristiaan me erop wees dat ik niet mocht vergeten stil te staan bij de ervaring, besepte ik dat ik niet die migrant wil zijn die verhuist om vervolgens zijn oude gewoontes en levensstijl opnieuw te installeren. Dat idee voelde oprecht verkeerd. Het maakt me extra bewust wanneer ik klaag of zaag over hoe iets anders zou kunnen. Leven in een andere cultuur draait nu eenmaal om het ervaren van het anders-zijn.

TRANSFORMATIE

Ik ben dus niet in een depressie weggezakt, maar bevind me eerder in een fase van transformatie. Mijn geest kwelt me nog met herinneringen, maar mijn wezen is eerlijk gezegd aan het ontkoppelen van haar oude identiteit. De fysieke afstand schept ruimte tussen wie ik was en hoe ik mezelf zag door de ogen van mijn omgeving. En dat biedt mogelijkheden tot vernieuwing en herontdekking. Toch is er dat tegenstrijdige gevoel. Het leven hier biedt rust, het gevoel van niet móeten maar wel mogen, en stilte. Tegelijkertijd voel ik een drang naar beweging en innovatie; een neiging die diep in mij verankerd zit. Misschien is het iets wat gevormd werd door het prestatiegerichte en gecommmercialiseerde leven dat in Noord-Europa zo sterk aanwezig is, ofwel zit het nu eenmaal in mijn DNA. En hoe vreemd het voor een Europeaan ook mag klinken: juist het ontbreken daarvan geeft Nova Scotia een bijzondere aantrekkingskracht. Dat maakt het echter niet altijd eenvoudig om te aanvaarden. Nova Scotia mist de prikkeling en de schaal voor vernieuwing, cultuur, esthetiek en professionele groei die in veel Europese landen vanzelfsprekender

zijn; wat me soms frustreert en aanzet tot veroordeling. Het kwam zelfs tot een punt waarop ik mijn AI-adviseur “Nova” (aka ChatGPT) om persoonlijk advies begon te vragen. Ik wilde weten waar ik eigenlijk beter zou aarden, wat de bron van mijn ergernis was, en wat ik kon doen als ik toch besloot te blijven. Het antwoord was verrassend verhelderend. Het bracht me op nieuwe ideeën, klarede mijn veroordelende blik op en bracht rust in mijn ziel. Terzijde: dit gebeurde niet van de ene dag op de andere, maar was eerder het resultaat van een proces, een tijd van reflectie en contemplatie. Desondanks heeft het invoeren van advies me echt geholpen, en me aangezet tot het uitwerken van een actieplan.

ONTMOETINGEN

Waarom doen we dit eigenlijk, als het zo moeilijk is? Omdat leven in een andere cultuur en wereld uitnodigt tot echte ontmoetingen. Ik sta steeds versteld van de mensen die ik ontmoet, en hun verhalen. Zoals mijn buurman: van Poolse afkomst via zijn moeder, half Mohawk via zijn vader, opgegroeid in Ontario, en in 2020 verhuisd naar Halifax. Hij en zijn partner willen hun eerste kind hier in de Annapolis Valley grootbrengen, omwille van de rust, veiligheid, goede scholen en ruimte voor groei. Via mijn werk bij The Edge in Kentville heb ik het voorrecht gekregen om in amper drie maanden tijd een rijk lokaal netwerk uit te bouwen van: ondernemers, kunstenaars, de galeriehouders van Tides Gallery (mijn lokale favoriet en tevens enige galerij), adviseurs, bedrijfsleiders, non-profitorganisaties en mensen uit alle uithoeken van de wereld. Onze kinderen zijn bevriend geraakt met kinderen uit Zuid-Afrika, Barbados, Frankrijk, Duitsland, Brazilië, Jamaica en “echte Canadezen. En dat is zo freaking awesome.

RUST EN WEIDSHEID

Het leven is hier, zoals reeds gezegd, simpeler en minder stimulerend dan in een metropool zoals Antwerpen. Er is weleens dat gemis naar het bruisende leven, en dan is er hier: de stilte, de arenden, het water, de fazant of vos in onze achtertuin, het rustige tempo, de weidsheid, het ontbreken van files, het gevoel van gemeenschap ondanks de soms gesloten houding (een gemene deler in Vlaanderen én Canada) het begrip voor mentaal welzijn, en het ontbreken van statusangst.

Iets waar ik eerlijk gezegd moe van werd, vooral omdat ik het niet wilde nastreven en het toch deed, omwille van het gedachtegoed waaraan we ons blootstellen: het steeds beter willen doen en weten, nieuwe titels en posities, een grotere woning, een nieuwere auto, meer en leukere vakanties, trendy kleren en noem maar op.

Als ik eerlijk ben, drukt dat "altijd maar meer"-verhaal op mijn gemoed, vooral omdat ik zie hoe ongelukkig de doorsnee mens in een welvaartsstaat is, zich amper bewust van het comfort dat wordt aangeboden. Het houdt je gevangen in een gouden kooi. Het stopt je van groeien, want: wat zal een leven zonder al dat comfort met mij doen? De angst voor het onbekende is een oude bekende in het beperken van groei. En dat is nu net waar de doorsnee westerling, in mijn opinie, last van heeft. Afstand nemen, in ons geval migreren, helpt mij bij het ontkoppelen daarvan.

ONTHEEMD

Ik geef toe: na vijftien jaar in dezelfde organisatie te hebben gewerkt, met alle voordelen, was het opgeven daarvan op z'n minst beangstigend. Een opgebouwd leven wissen op je vijftigste, met kinderen erbij, is een uitdaging vol twijfel. Je laat zoveel achter: huis, vrienden, auto, school, job, netwerk, sociale zekerheid, vakantiegeld, lange vakanties, openbaar vervoer, je moedertaal, zelfs de georganiseerde poetshulp. Alles verdwijnt. Daar sta je dan: ontheemd, ontdaan van je hebben en houden. Wat blijft, is een verlangen en een plan.

Verhuizen naar de andere kant van de oceaan vergt echter plan- en denkwerk. En doelen, véél doelen. Geloof me: dat plan is voorbereid met boeken, verhalen, adviesgesprekken en een uitvoering zonder te blijven hangen in "wat als". Gelukkig hadden we een vastberaden man (Kristiaan) met een plan en een checklist met concrete stappen om ons te leiden. Dat plan gaf ons structuur en houvast. Kristiaan, mijn partner, was hierin de rots: hij tekende de route uit en volgde die nauwgezet, terwijl ik me vooral focuste op het gezin. Zonder hem had ik deze stappen nooit gezet. De maand juni 2024 was cruciaal voor onze transitie: inpakken, verkopen, afscheid nemen. De laatste week stopten we alles in dozen, poetsten het huis en gaven de sleutels aan de nieuwe eigenaar. Twee nachten in een Airbnb later stonden we aan het begin van een nieuw hoofdstuk.

BEZOEK

Ondertussen genieten we van het bezoek van onze eerste familieleden die de oversteek wagen om bij ons te zijn. Het is fijn om bekende gezichten om ons heen te hebben, en

"EMIGREREN IS EEN PROCES VAN LOSLATEN, AARDEN EN ROUWEN."

te kunnen keuvelen in je moedertaal. We willen hen zoveel mogelijk onderdompelen in het leven dat Nova Scotia te bieden heeft. De planning lag op voorhand al klaar en was goed gevuld. Tijdens de weekends cruisen we van de ene kust naar de andere om hen te laten genieten van de rijkdom van de natuur. Het is een gezellige tijd die we (op verzoek van mezelf) zullen afsluiten met een heerlijke zelfbereide pot mosselen met friet, op zijn Belgisch!

En op 1 juli keren de kinderen en ik na een jaar terug, weliswaar enkel op bezoek. Welke impact dat zal hebben, wacht ik met een bang hart af. Want er is dus nog steeds wat heimwee. Naar het bekende. Naar het comfort. Let wel, er is ook dankbaarheid voor het afgelopen jaar. Voor een dak boven ons hoofd, twee vaste inkomens, fijne scholen en vriendjes voor de kinderen, nieuwe ontmoetingen, een netwerk, werk met impact, ondertussen twee wagens (eentje bleek helaas niet genoeg), eten op ons bord, en de mogelijkheid om in contact te blijven met dierbaren in België. Er is veel in het leven om dankbaar voor te zijn. Daarbij stilstaan is een van de krachtigste gebaren die je kunt maken. Het vergt oefening om het je eigen te maken, maar het is iets wat ik onze kinderen, en nu dus ook de studenten bij The Edge, graag wil meegeven. En wat ik elke ochtend en avond voor mezelf herhaal:

"Dank je, universum. Dank je, aarde. Dank je, lichaam. Dank je, voorouders. Dank je, mama en papa. Voor dit leven, dit pad, dit moment. Voor alles." . 🍷

Lees meer: <https://ourbigmovetontonascotia.blogspot.com/>

Verzekeringen in de EU: nieuwe richtlijnen voor betere bescherming

TEKST KRISTIEN LESAGE. ABOGADA (ADVOCATE IN SPANJE), POSTGRADUAAT EUROPESE STUDIES, VIW-VERTEGENWOORDIGSTER.

De laatste tijd ben ik vaak aan de slag met verzekeringen. Cliënten vragen advies over hun rechten, van vrienden hoor ik over perikelen met hun verzekeringsmaatschappij en zelf was ik ook al polissen aan het uitpluizen voor een nieuwe verzekering. Allemaal kurkdroge materie, hoor ik u al zuchten, maar toch zijn verzekeringen voor ons allemaal dagelijkse kost. Al was het maar omdat auto's verplicht verzekerd moeten zijn (gelukkig maar) en we na de pandemie meer aandacht hebben voor reisverzekeringen en de nodige medische dekking in binnen- en buitenland. Oorlog en genocide in het nieuws doen een gevoel van onrust groeien, waardoor we snakken naar een stuk veiligheid: een vruchtbare bodem voor veel verzekeringsproducten.

RECHT VAN DE EUROPESE UNIE TOEGANKELIJK MAKEN

Ja, dat was mijn missie toen ik een heel aantal jaren geleden - ik ben even de tel kwijt - begon met deze rubriek. Ik merkte en merk nog altijd dat het recht van de Europese Unie een echte ver-van-mijn-bed-show is voor veel mensen. Tegelijk weet ik dat de Europese regelgeving enorm bepalend is voor ons dagelijkse leven en steeds belangrijker wordt. En dat het Europees Parlement een belangrijke rol speelt in de totstandkoming van deze EU-wetgeving. Bij de verkiezingen voor het Parlement van de EU is het dus zeer nuttig te beseffen wat allemaal op het spel staat, wat er allemaal kan veranderen in de regelgeving en dus in ons dagelijks leven, afhankelijk van de samenstelling van het Parlement. Verder liggen onze rechten voor een groot deel vast in Europese regelgeving, vaak zijn we ons daar niet voldoende van bewust. Ken je rechten, dan kan je ze ook beschermen!

VERZEKERINGSMACHTSCHAAPPIJEN, LOGGE KOLOSSEN?

Daarom vandaag meer over de Europese regelgeving over verzekeringen. Heb jij ook soms de indruk dat verzekeringsmaatschappijen logge kolossen zijn? Dat bureaucratische hindernissen hoogtij vieren in verzekeringsland? Dat verzekeringspolissen onleesbaar zijn en de dekkingen onverstaaanbaar? Heb je ook al meegemaakt dat je oude vertrouwde verzekeringsfirma plots opgeslorpt wordt door een grote anoniem aanvoelende maatschappij? En wat als je verzekeringsbedrijf in financiële moeilijkheden geraakt of zelfs failliet gaat?

TWEE RECENTE RICHTLIJNEN OVER VERZEKERINGEN

De twee richtlijnen zijn op 8 januari 2025 gepubliceerd in het EU-Publicatieblad. De lidstaten moeten deze richtlijnen uiterlijk op 29 januari 2027 in hun nationale wetgeving opnemen. Even ter herinnering voor de trouwe lezeressen en lezers van deze rubriek, die dit al lezen in vorige artikels: een richtlijn is een wet van de Europese Unie die lidstaten verplicht om bepaalde doelen te bereiken, maar hen de vrijheid geeft om zelf te bepalen hoe ze dat doen. Dus nu zijn de doelstellingen duidelijk, maar het is nog wachten op de

omzetting in de nationale wetgevingen om te zien hoe dit concreet wordt toegepast in de praktijk.

HERSTRUCTURERING EN SLUITING VAN VERZEKERINGSMACHTSCHAAPPIJEN

De eerste richtlijn, de Insurance Recovery and Resolution Directive (IRRD), richt zich op de herstructurering en sluiting van verzekeringsmaatschappijen. Deze nieuwe IRRD helpt verzekeraars in de EU om beter voorbereid te zijn op een financiële crisis. Het doel is om ervoor te zorgen dat instanties sneller kunnen reageren in noodsituaties en dat samenwerking tussen landen verbeterd.

SOLVABILITEIT II

De tweede richtlijn, Solvabiliteit II, verplicht verzekeraars om voldoende kapitaal aan te houden voor risico's. Verzekeringsmaatschappijen moeten effectief risicobeheer implementeren en transparante informatie over hun financiële situatie verstrekken, inclusief regelmatige rapportages aan toezichthouders.

VOORDELEN VAN DE RICHTLIJNEN VOOR DE CONSUMENT

De richtlijnen IRRD en Solvabiliteit II zijn van groot belang voor consumenten in de verzekeringssector. Ze zorgen ervoor dat verzekeraars financieel stabiel zijn, waardoor consumenten beter beschermd zijn tegen verlies van dekking bij crisis. Beide richtlijnen stimuleren verantwoord risicobeheer en transparantie, wat leidt tot betere communicatie met consumenten. Dit helpt hen goed geïnformeerd te zijn over de financiële gezondheid van hun verzekeraar en de aangeboden producten. Samen maken deze richtlijnen de verzekeringssector veiliger en betrouwbaarder voor consumenten in de EU.

www.lesagespanje.com

Aan bovenstaande tekst kunnen geen rechten ontleend worden. De aanwijzingen hebben uitsluitend een algemene voorbeeldfunctie en kunnen niet rechtstreeks toegepast worden. Concrete situaties moeten worden voorgelegd aan een specialist. Wij zijn niet aansprakelijk voor schade die uit mogelijke verkeerde interpretatie van deze tekst, uit onjuistheden of onvolledigheid zou kunnen voortvloeien.

Grenzen oversteken begint vanbinnen

Leven en werk van een internationale bankier

TEKST KOEN VAN DER SCHAEGHE

Gedurende zijn loopbaan is Erik Versavel getuige van de ingrijpende veranderingen in de internationale mobiliteit en ondervindt hij dat rijkdom niet enkel schuilt in wat je beleeft, maar vooral in hoe je leert kijken door de ogen van de ander.

MET EEN EXPATCONTRACT

“Sinds 1989 werk ik vrijwel onafgebroken als expat,” vertelt Erik. “Eerst bij Bank Brussel Lambert, later bij ING.” Eric werkte in zeven verschillende landen waaronder Engeland, Zuid-Korea, Indonesië en China. En zijn expatverhaal is nog niet aan het slothoofdstuk toe: op zijn 65ste leidt hij een uitdagend project in Sri Lanka.

“Door een opeenvolging van internationale opdrachten werkte ik nooit in het buitenland op een lokaal contract.” Hij beseft dat dit een voorrecht is. Waar expatcontracten vandaag eerder uitzondering dan regel zijn, golden ze vroeger nog als standaard.

STRATEGISCHE UITZENDINGEN

De aard van internationale uitzendingen is de afgelopen twee decennia sterk veranderd. Vandaag wordt het expatstatuut vooral ingezet voor uitdagende, minder voor de hand liggende bestemmingen,” zegt Erik. “Die trend zie ik ook in mijn eigen loopbaan. Ik specialiseerde me in regio’s waar internationale mobiliteit verre van evident is, landen met beperkte sociale bescherming en weinig kansen voor buitenlandse professionals, zoals Mongolië of Sri Lanka.” In zulke contexten is een expatcontract vaak de enige manier om buitenlandse expertise aan te trekken. Maar het systeem kent zijn grenzen. Een grote hindernis is de positie van de partner, die in veel van deze landen geen werkvergunning krijgt. “Voor tweeverdieners is dat een bijna onoverkomelijke barrière. Het is een structurele uitdaging die internationale mobiliteit steeds opnieuw onder druk zet.”

MEER DAN EEN AVONTUUR

“De drang om andere horizons op te zoeken en je land vanuit een ander perspectief te bekijken, is natuurlijk spannend en ook

wel moeilijk tegen te houden als je het eenmaal voelt,” zegt Erik. “Maar het vraagt ook moed en offers.” Die offers blijven in de publieke beeldvorming vaak onderbelicht. De impact op het gezin, een partner die zijn of haar draai niet vindt, heimwee of professionele onzekerheid zijn reële risico's. Binnen het gezin van Erik werd elke stap gezamenlijk genomen, samen met hun dochters, zodra ze oud genoeg waren. “Dat was essentieel. Een expatbestaan betekent leven met einddata. Na drie à vier jaar volgt er een nieuw hoofdstuk, een nieuw land. Dat zijn bepalende keuzes, niet alleen voor jezelf als professional, maar voor het hele gezin.”

De impact op kinderen is groot. “Onze dochters groeiden op in internationale scholen, wonen en werken vandaag in Londen, en voelen zich thuis op meerdere plekken tegelijk. Voor hen is ‘thuis’ geen vaste plek, maar een gevoel. Het zijn echte wereldburgers geworden,” zegt Erik met trots. Onzekerheid maakt evenzeer deel uit van het expatverhaal. Een internationale carrière laat zich zelden lineair uitstippelen. Vaak bestaat ze uit kortere missies van twee tot drie jaar. In die tijd vergaar je een rugzak vol inzichten en vaardigheden die van grote waarde kunnen zijn. “In een open economie waarin internationale ervaring steeds crucialer wordt, blijft echter nog veel potentieel onderbenut”, beklemtoont Erik.

BRUGGENBOUWERS

Export en internationale aanwezigheid zijn van levensbelang voor de Belgische economie. Zonder die internationale dimensie bengelt ons land onderaan het Europese peloton. Willen we onze positie behouden of versterken, dan moeten we durven inzetten op internationale competenties, zowel economisch als institutioneel. Dat vraagt om investeringen in mensen die grenzen oversteken, letterlijk

én figuurlijk. “Maar internationale managers zijn geen zendingen,” benadrukt Erik. “Het moeten bruggenbouwers zijn, mensen die met diplomatie kunnen navigeren tussen de waarden van het moederbedrijf en de cultuur van het gastland. Een sterke bedrijfscultuur biedt houvast, maar kan ook botsen met lokale gevoeligheden.”

NIET ZONDER PARACHUTE

“Ik ben opgegroeid in een land met een stevig sociaal vangnet, en kreeg de mogelijkheid om die bescherming zelfs mee te nemen naar het buitenland. De Overzeese Sociale Zekerheid (OSZ) is voor mij van onschatbare waarde geweest, een onmisbare luxe die me tijdens mijn hele loopbaan heeft ondersteund”, zo vertelt Eric.

GRENZEN OVERSTEKEN

“Voor ons gezin werd het leven in een internationale context al snel een vanzelfsprekendheid. We vonden onze thuis in het verschil. Door er middenin te staan, leer je dat cultuur niet schuilt in uiterlijkheden als eetgewoonten of etiquette. Het is niet dat je met enkele gedragsregels kunt doorgronden wat een samenleving werkelijk drijft. Echte interculturele empathie gaat veel dieper. Het vraagt niet alleen kennis, maar vooral de wil om te begrijpen, ook als dat ongemakkelijk is. Want het daagt je uit je eigen vanzelfsprekendheden in vraag te stellen.”

“In elke cultuur zit een stille kracht: een manier waarop mensen proberen vooruit te komen, niet ondanks maar dankzij hun context. Wat ons echt verbindt, is niet een gedeelde waarde, maar een gedeelde kwetsbaarheid: het universele verlangen om iets van het leven te maken. Internationaal leven vraagt om het besef dat jouw logica slechts één van de vele is en jouw manier van werken niet superieur is, maar slechts een variant. Dat vraagt respect voor lokale realiteiten en de veerkracht van mensen die het moeten doen met wat ze hebben. Pas dan ben je werkelijk grensoverstijgend bezig, niet door de wereld te willen veranderen, maar door jezelf te laten veranderen door de wereld”, besluit Erik.

Je leest Eriks volledige verhaal in zijn boek “Expat”. Het beschrijft openhartig het plezier, de complexiteit en de uitdagingen van het internationaal verhuizen met een jong gezin.

Lodewijk Heyligen, met een omweg van Beringen naar Avignon

TEKST THEO DIRIX

Tot grote ergernis van sommigen uit mijn omgeving maak ik graag omwegen. De kortste afstand tussen twee punten is vaak de meest saaie, of het nu op een kaart of tijdens gesprekken is. Wat zeg ik? Het zijn de onverwachte bochten, of de literaire uitweidingen, die voor avontuur zorgen. Ik rijd, wandel en denk graag “verkeerd”.

Neem nu deze column over gouvengenooot Lodewijk Heyligen, geboren in Beringen in 1304. Ook bekend als Ludovicus of Louis Sanctus (Sanctus/Heyligen, hebt u hem?) werd hij, na zijn studies en wijding, gesignaleerd aan het pauselijke hof in Avignon, waar hij cantor en muziekmeester was. Als één van de eerste theoretici van de polyfonie gaf de Vlaamse theoloog en humanist ook les aan musici uit heel Europa. In 1332 werd hij kanunnik in Munsterbilzen, tien jaar later cantor in Brugge, maar hij keerde terug naar Avignon waar hij stierf in 1361.

Tijdens zijn verblijf in de pausenstad raakte Lodewijk bevriend met niemand minder dan Francesco Petrarca (1304-1374), misschien wel de belangrijkste Italiaanse humanist en dichter van de 14de eeuw. Jarenlang correspondeerden die twee met elkaar. Petrarca was in Avignon terechtgekomen omdat zijn vader er werkte en bescherming had gevonden in het netwerk rond de pauselijke administratie en Italiaanse banken. Paus Clemens V bracht in 1309, om veiligheidsredenen, de pauselijke curie van Rome naar Frankrijk, waar ze tot 1377 bleef.

Als lezer voelt u hier misschien al dat de autosnelweg van Beringen naar Avignon me wat te rechtdoor is. Waarom niet een afrit naar Noord-

Italië nemen? Wegens mijn acute verslaving aan de biografie van de Vlaamse anatoom Andreas Vesalius was ik daar terechtgekomen. Voor een muzikale en poëtische lezing zocht ik er naar gelijkenissen tussen de landschappen afgebeeld in zijn standaardwerk over de menselijke anatomie, de *Fabrica*, en de Euganeïsche heuvels tussen Venetië en Padua.

Onderweg vond ik daar het graf van Petrarcha in Arquà, eenvoudig en waardig. Een zware sarcofaag op zuilen verheven, uit rood marmer, met een inscriptie waarin zijn naam en roem voor de nakomeling zijn vastgelegd. Het ligt op een klein pleintje voor de kerk, omgeven door stilte en natuur. Het ontroert mij te zien hoe hij in deze kalme omgeving zijn laatste rustplaats koos. Petrarcha stierf er in 1374. Zijn graf in Arquà Petrarcha is één van de bekendste “literatuurgraven” van Italië.

U vergeeft me wel dat ik in de beschrijving van het graf hierboven de woorden van Johann Wolfgang von Goethe uit zijn dagboek van 25 september 1786 heb overgenomen. Ik had ook uit een brief van de Britse romantische dichter Lord Byron (1788-1824) kunnen citeren, maar dan had ik hem moeten verbeteren want op het deksel ligt helemaal geen “gisant” of volledig beeld, zoals hij schrijft. Op de foto hiernaast is duidelijk te zien dat op de bovenrand

aan de kopkant alleen een buste van Petrarcha staat.

Terug op de rechte weg wil ik nog wel vertellen dat Lodewijk vermoedelijk degene was die Petrarcha op 19 mei 1348 per brief het slechte nieuws bracht dat Laura, de vrouw die de dichter idealiseerde en vereeuwigde in zijn *Canzoniere*, in Avignon gestorven was. Als bewijs wordt aangevoerd dat Petrarcha in één van de twaalf Latijnse herdersgedichten (egloges) die hij als *Bucolicum Carmen* bundelde, een mystieke dialoog neerschrijft waarin Lodewijk, onder het pseudoniem Socrates, vertelt hoe hij zag dat engelen de ziel van Laura meenamen.

*De uitverkoren engelen en de zalige geesten,
inwoners van de hemel, waren op de eerste dag
dat mijn Vrouwe daar binnentrad, om haar heen...
Zij...
... kijkt van tijd tot tijd achterom
om te zien of ik haar volg...*

Zoals Orpheus Euridice, en omgekeerd Laura Petrarcha, wil ik die ideale vrouw ook wel graag volgen, maar dan slechts tot de kerk van Sainte-Claire in Avignon, waar ze begraven zou liggen. Petrarcha zelf schreef alvast dat hij haar graf bezocht. Tevergeefs zoek ik ook nog naar de laatste rustplaats van Lodewijk. Zijn latere levensjaren blijven grotendeels in nevelen gehuld, en ik kan geen verwijzingen naar een grafsteen of inscriptie vinden.

Moet ik me dan echt tevredenstellen met een autoritje naar de Petrarcastraat die om de hoek overgaat in de Lodewijk Heyligenstraat, in Beringen of all places?

Door het planten het bos ...

TEKST KATIA VAN DEN STOCK

Mijn collega's zijn gekleurde stipjes in de verte. Soms zijn ze dichterbij en kan ik zien wie het is; één ervan zwaait enthousiast in mijn richting. Ik zwaai even enthousiast terug. Vandaag planten we bomen op een groot en vlak terrein.

Vlak. Vlak land. Mijn Vlakke Land.

Ik moet aan het lied van Jacques Brel denken, en een golf van gemis spoelt even kort over me heen. Soms mis ik dat wanordelijke vlakke land. Het is geen heimwee, maar eerder een gevoel van afscheid nemen van een thuis die ooit een thuis was. Ik aanvaard deze momenten, want het wil zeggen dat ik het gevoel naar waarde schat. Familie en vrienden daar, zelfs sommige plaatsen. Niets mis met missen!

Het gevoel ebt weg en ik concentreer mij terug op het planten. Vandaag zijn het berken. Vaker zijn het sparren, soms dennen. Allemaal de babyversie ervan. Het is seizoenswerk, ik doe dit nu sinds begin mei. Afhankelijk van het weer zullen we tot ongeveer oktober planten.

Eind maart kreeg ik te horen dat ze mij niet meer nodig hadden op de melkboerderij. Er was te weinig werk in de koeienstal en ze hadden voor het lente- en zomerseizoen iemand nodig die ze ook deeltijds met de tractor het veld in konden sturen. Het was een afscheid met gemengde gevoelens. Hoe graag ik het ook deed, het waren best zware maanden geweest. Ik had mij een paar keer flink bezeerd in de verouderde stal en ik zag niet uit naar de zwermen vliegen in de zomer.

Een goede kennis in het dorp met een bosbedrijf zocht al even mensen om bomen te planten voor het

seizoen en vroeg of ik interesse had en het wou proberen. Waarom niet? Eerst een aantal weken rusten, want ik moest even bekomen van mijn avontuur op de melkboerderij. Maar lang stilzitten kan ik niet, dus ik was snel overtuigd.

Aan mooie uitzichten ontbreekt het niet. We hebben geluk met het weer, niet te warm, niet te nat, en het uitsluitend mannelijke team is vriendelijk en openhartig. Een aangename afwisseling na de bekrompen mentaliteit van de boerinetjes op de boerderij die ik soms ervaarde.

Het werk is zeker niet monotoon zoals ik eerst dacht. De uren vliegen. Uiteraard een fysieke job. Maar ik ervaar het niet zo zwaar als op de boerderij, gezien ik mijn eigen tempo kan volgen en het planten gebeurt met een "plantrör" of plantbuis. Bukken hoeft dus niet! Ik leer het terrein waar we werken te "lezen" om de bomen zo goed mogelijk te planten en probeer niet te ver te lopen met mijn buis. Ik krijg de tip om in lussen te lopen en landschapkenmerken zoals een rots of een dode boom als oriëntatiepunten te gebruiken. Sommige terreinen zijn al flink begroeid en dan is het moeilijk planten tussen het hoge gras en struiken.

Afhankelijk van de grootte van het terrein en met hoeveel we zijn, werken we twee tot vier dagen op dezelfde plaats en gaan dan verder naar de volgende opdracht. Soms zijn we op de middag al klaar. We komen op mooie plaatsen, met een fantastisch uitzicht. Na een eindje rijden hebben we vaak nog een expeditie te voet naar het terrein. We planten zelfs op een klein eiland, waar het enige vervoer ernaartoe het gammele bootje van de baas is. Het uitzicht is er adembenemd.

Een vriendin uit België die net op bezoek is, gaat een dagje mee planten. We lachen wat af en ik ben blij deze mooie ervaring met haar te kunnen delen. Na bijna een volledig jaar in dit mooie land heb ik al zo'n mooie avonturen beleefd.

Dus hop, met die boompjes! We doen nog even verder. Vlak land of niet, planten maar! Laat Jacques Brel maar zingen. Ik ben blij met mijn nieuwe leven in Mijn (Veel) Minder Vlakke Land.

Bedenkingen bij “achterblijvers”

Een (gedateerde?) filosofie voor een grenzeloze wereld

TEKST THEO DIRIX

In een derde of vierde betekenis staat “achterblijvertje”, zeker als verkleinwoord, voor een “kind, boom of plant, dat in groei bij andere achterblijft”. Dat is niet de toon waarmee deze “Filosoof van Haeghe”, naar de gelijknamige zwart-wit televisiereeks uit 1967, dit dossier wil openen.

De klank van de tweede betekenis waarbij de achterblijver ergens later dan anderen verschijnt, bevalt mij veel meer. In mineur kan hij zingen dat hij te laat is en in majeur dat hij de anderen heeft laten wachten. Deze “Titten”, naar de televisiefilosof, ziet het zichzelf graag schrijven. Toch is de eerste betekenis, “iemand die blijft als anderen weggaan”, hier van groter belang. En zou ik best op zoek gaan naar een rijkere melodie.

Toegespitst op het thema van de emigratie, verwant aan het meer delicate van de immigratie, zou ik de toonzetting van een echte filosoof verwelkomen. Zo stuitte ik op een voormalige Nederlandse Denker des Vaderlands Marli Huijer, bijzonder hoogleraar publieksfilosofie in Rotterdam, die in de flaptekst bij “Achterblijvers, een nieuwe filosofie voor een grenzeloze wereld” precies belooft wat ik zocht.

“Achterblijvers onderzoekt het fenomeen “achterblijven” in relatie tot de overzeese migratie vanuit Europa. Wat betekende het vertrek van een verwante of dierbare vroeger en wat betekent het nu?”

Beloofte sloeg al gauw over in een hoge noot naar een niet zo toonvaste van wantrouwen:

“Dit boek was misschien pas later geschreven als Europa de afgelopen anderhalf jaar niet was geconfronteerd met een groot aantal vluchtelingen die bescherming zoeken in Europa.”

Door de ommekeer in de jaren zestig van onze eigen definitieve emigratie naar een tijdelijke en gegoede “semi-gratie”, dacht Huijer rond 2016 dat haar kosmopolitische utopie plots dichterbij kwam. In de spiegel van onze hedendaagse emigranten hoopte ze dat de achterblijvers voortaan gastvrij immigranten van elders zouden onthalen. Of zij sinds het verschijnen van “Achterblijvers” in datzelfde jaar haar idealistische suggesties nog op dezelfde manier zou herhalen, in een continent dat diep ver-

deeld is door massale immigratie, is een vraag die buiten dit kader valt. Liever concentreer ik me hier op haar studie van “achterblijvers” en van “vertrekkers”, want daarvan wil ik wel één en ander onthouden.

Van de Griekse oudheid tot nu hebben literatuur, films en theater achterblijvers tot antiheld gemaakt. Maar van de Amerikaanse filosoof Thomas Nail die de beweging als basisprincipe van de werkelijkheid ziet, neemt Huijer vier types van migrant met spiegelbeeldige achterblijvers over, vanzelfsprekend afhankelijk van historische en sociale omstandigheden.

Aan de eerste tegenstelling van “nomade” versus “landbouwer-achterblijver” gaat ze gauw voorbij. Tegenover de “vluchteling/barbaar/opstandeling” staat de “vluchteling-achterblijver”, vaak lang in het ongewisse over het lot van de vertrekkers. Natuurlijk is hier de link met oorlogsgebieden vandaag gemaakt. De “vagebond” en de “loyale over huis en haard wakende achterblijver” is de derde dubbelfiguur. Hierbij vraagt ze zich terecht af hoe interessant het zou zijn dat een (hedendaagse) Homerus de jammerende Penelope nu eens niet vanuit het standpunt van haar avontuurlijke man Odysseus zou beschrijven? Van het vierde type, het “proletariaat” versus de “gegoede achterblijver”, denken wij dat de achterblijver misschien nog het best af is, zo vindt Huijer, ware het niet dat we vandaag precies van hem verwachten dat hij vertrekt. En daar komen we zo meteen nog even op terug.

Emigranten slaan een gat in het bestaan van achterblijvers, zo gaat Huijer verder. Dat de vertrekkers een soortgelijk gat voelt, blijft helaas onderbelicht. Voor de achterblijver is het gemis een reden voor rouw. Alsof dat voor de vertrekkers niet het geval is, zo voeg ik daar aan toe. *Partir est mourir un peu.*

Ook al schrijf ik hier op de eerste plaats voor vertrekkers, enkele bedenkingen bij haar kernhoofdstuk over achterblijvers wil ik u in deze context zeker niet onthouden. Achterblijvers zijn ongetwijfeld van groot belang in het conserveren, restaureren en vernieuwen van de “materiële omgeving” waaruit de emigrant is vertrokken, al dan niet opdat de vertrekkers er weer naar kan terugkeren. Maar waar zijn haar gedachten over de “sociale, mentale en culturele omgeving”?

Ook in het belang van behoud van de gemeenschap mist Huijer de kans om veel explicieter voor behoud van taal, geschiedenis en waarden te pleiten. Liever schenkt zij haar aandacht aan de zorg voor achterblijvende ouders of zwakkere familieleden of naasten, en wat achterblijvers weerhoudt om deze mensen in de steek te laten en zelf ook te vertrekken. Fysieke nabijheid is onontbeerlijk om de noden van de ander te kunnen opmerken, zich daar verantwoordelijk voor te voelen en de ander daadwerkelijk te verzorgen. Achterblijven hoort evenzeer bij het menselijk bestaan als de sterfelijkheid en de geboortelijkheid, niet op basis van Martin Heidegger die meende dat de zorg om de eigen dood de meest eigenlijke grond aan het bestaan gaf, maar verwijzend naar Martin Buber bij wie het om “de ander” gaat, aldus Huijer.

Misschien zou ik hier toch eens ooit een boekje moeten opendoen over de schuldgevoelens die mij als vertrekkers daarbij lang hebben geplaagd. Niet in een “materiële omgeving” die zij zo graag promoot, maar in mijn mentale, culturele, misschien zelfs religieuze? Dat een paar van mijn mannelijke vrienden en ik daarbij ook al vaker aan onze achterblijvende zussen hebben gedacht, zou de wakkere Huijer nochtans een paar scherpe opmerkingen kunnen opleveren.

In volgende hoofdstukken gaat de auteur op zoek naar wat er achter de (on-)beweeglijkheid van de mens zit. Ik schrijf haar interessante vragen over: zit het in de menselijke aard om beweeglijk te zijn of zijn we van nature

juist honkvast? Wordt de (on)beweeglijkheid veroorzaakt door “natuurlijke” verschijnselen als klimaatverandering en oorlog? Of wordt de (on)beweeglijkheid vooral teweeggebracht door technologische en sociale veranderingen? Met Aristoteles in de hand zegt ze dat de mens in dit alles een keuze heeft. Ze maakt duidelijk dat de combinatie emigratie en achterblijven ondertussen werd vervangen door de tweedeling van beweeglijken en onbeweeglijken.

Volgens haar zijn de meer welgestelde Europeanen over het algemeen kosmopolitisch ingesteld en voortdurend onderweg, terwijl de werklozen en de laagst betaalden tot steeds minder beweeglijkheid zijn gedwongen. Tussen die rijke, zich vrij bewegende bovenlaag en arme onderlaag bevindt zich een grote groep mensen van politieke en economische vluchtelingen, van laag- tot hoogopgeleid, die om te ontsnappen aan oorlog, armoede of werkloosheid zijn toevlucht in beweeglijkheid zoekt. Haar blijde boodschap is dat de thuisblijvers er dan zijn om die nieuwkomers te verwelkomen.

Die thuisblijvers zullen nochtans meer in huis moeten hebben dan alleen empathie. Oog voor de waarden van de gemeenschap als voorwaarde voor zorg, misschien? Oog voor een gedeelde geschiedenis als bron van betekenis, eventueel? En, *last but not least*, maar waarom niet: oog voor grenzen als voorwaarde voor nabijheid? Maar wie is deze “Filosoof van Haeghem”, om dat te durven denken?

Na een verblijf in het buitenland “gemakkelijk instromen in het onderwijs”

TEKST THEO DIRIX

In mijn achteruitkijkspiegel viel die terugkeer naar het thuisland nog wel mee. Alleen vervelend dat de kinderen er me tot vandaag nog geregeld aan herinneren dat sommige van mijn anekdotes voor hen horrorverhalen waren. Vooraan in hun top drie staat de integratie in een Brusselse school, onmiddellijk gevolgd door een tweede school want die eerste was een misser, gekozen door mij.

Hardnekkig blijven relativeren is een menselijke reactie, neem ik aan. Zo probeerde ik onlangs nog een jongere collega gerust te stellen: “Terug instromen in het Vlaamse onderwijssysteem is nog nooit zo gemakkelijk geweest; je moest eens weten wat een administratieve rompslomp, van talloze legalisaties en dure vertalingen, wij hebben meegemaakt!” Tot ik de wallen onder zijn ogen zag en begreep dat tijden en procedures wel degelijk veranderen, maar zorgen over een kind niet.

Over school- en studiekeuze, met een systeem van aanmelding, heeft het Vlaamse onderwijs de voorbije jaren

ongetwijfeld vooruitgang gemaakt. Kamperen voor de schoolpoort hoeft niet meer, procedures werden gemoderniseerd en zouden rechtvaardiger zijn. Toch ontvangt Vlamingen in de Wereld signalen dat de instructies niet altijd afgestemd zijn op gezinnen die terugkeren uit het buitenland. Dat hoorden we deze zomer nog van een jong diplomatengezin. Op nauwelijks enkele weken voor hun terugvlucht hingen hun woonplaats, afspraken over kinderopvang en buitenschoolse activiteiten ook nog in de lucht, om de eenvoudige reden dat een beslissing over scholen uitbleef.

Schiet de regelgeving over aanmelden voor terugkeerders uit het buitenland te kort? Dat zou in de context van groeiende en alsmaar dynamischere migratie, van een exportland bovendien, niet mogen.

HET ONDERWIJSSYSTEEM

Misschien is het geen overbodige luxe om voor onze Vlamingen in de wereld vooraf toch nog gauw ons onder-

wijssysteem te schetsen. Het voltijds gewoon secundair onderwijs in Vlaanderen bestaat uit drie graden. In de eerste graad ligt de nadruk op oriëntatie, daarna maken leerlingen een keuze uit studierichtingen, onderverdeeld volgens finaliteit en onderwijsvorm. De finaliteit bepaalt de verdere weg na het secundair: ofwel doorstromen naar het hoger onderwijs, ofwel naar de arbeidsmarkt, of een combinatie van beide. Deze finaliteiten worden ingevuld via vier onderwijsvormen: aso (algemeen), tso (technisch), kso (kunst) en bso (beroeps). Niet elke school biedt elk type of elke combinatie aan, dus bij schoolkeuze is het belangrijk ook hierop te letten.

INSCHRIJVEN EN AANMELDEN, IN DE IDEALE WERELD VAN VLAANDEREN?

Kinderen inschrijven gebeurt best al vanuit het buitenland, in het schooljaar vóór ze effectief starten. In veel regio's moet je eerst deelnemen aan een aanmeldingsprocedure. Die verloopt digitaal: je meldt je kind aan via een centrale website, duidt één of meerdere scholen aan (in volgorde van voorkeur), en wacht dan op de toewijzing van een plaats, het zogenaamde "ticket". Pas als je een ticket ontvangt, kan je je kind effectief inschrijven op de school. Dat gebeurt dan wel best fysiek ter plaatse. Wie geen ticket kreeg, kan tijdens de vrije inschrijvingsperiode nog een poging wagen bij scholen met vrije plaatsen.

Voor het basisonderwijs verschillen de regels per gemeente: sommige scholen werken met aanmelding, andere niet. Scholen die niet met aanmeldingen werken, mogen niemand weigeren in het eerste jaar op basis van plaatsgebrek. Maar in veel gevallen is aanmelden wel verplicht om een plaats te kunnen bemachtigen.

"DE INSCHRIJFPROCEDURE EN AANMELDINGSPERIODE VERSCHILT VOOR HET BASISONDERWIJS EN HET SECUNDAIR."

IN DE WERELD VAN EEN SLAPELOZE OUDER, DAARENTEGEN

Van een diplomaat die deze zomer "in de beweging zat" en vanaf september terug in zijn hoofdbestuur moest beginnen werken, kregen we deze bedenking:

"We keren naar België terug met twee kinderen: een-tje voor het vierde leerjaar, de ander start in het eerste middelbaar. Ik werk in Brussel, we zijn van Leuven, en woonden vroeger ergens tussenin, in de ruime rand. We zijn dus op zoek gegaan naar scholen, liefst praktisch wat bij elkaar, maar niet per se dezelfde. Daarom hebben we meegedaan met het registratiesysteem.

Voor mijn jongste, het vierde leerjaar, ging dat relatief vlot: daar weet je waar er plaats is. We hebben hem ingeschreven in de drie regio's: Brussel, de rand en Leuven,

want voor de lagere school loopt dat gemeentelijk. Hij kreeg in alle drie zijn eerste keuze. Dus dat was positief."

TIMING: WANNEER MOET JE WAT DOEN?

Voor elk nieuw schooljaar starten de aanmeldingen voor het basisonderwijs tussen eind februari en midden maart van het lopende kalenderjaar. Gunstig gerangschikte kinderen kunnen zich dan al inschrijven van eind april tot midden mei. De vrije inschrijvingen beginnen eind mei. Voor het secundair onderwijs loopt de aanmeldperiode grosso modo in april van het kalenderjaar, voor aanvang van het schooljaar. Inschrijven kan van midden mei tot midden juni. Voor wie geen ticket kreeg of niet had aangemeld beginnen vrije inschrijvingen eind mei.

Onze slapeloze ouder zag het ook zo: *"Daar zitten we met een kalenderprobleem. De toewijzing voor het basisonderwijs komt een maand vroeger dan die voor het middelbaar, dus je kan dat niet op elkaar afstemmen."*

En hij vervolgt met: "Voor de oudste, in het eerste middelbaar, liep alles anders dan voor de jongste. Hem hebben we aangemeld in zeven scholen, verspreid over Brussel, Leuven en de rand. En bij alle zeven staat hij op een wachtlijst. Geen enkele plek biedt zekerheid. Zelfs niet een beetje uitzicht. Ook voor de school waar hij echt naartoe wilde, toevallig mijn oude school, maakt hij geen kans.

Wat zijn dan de opties? Hem inschrijven in een school waar je hem eigenlijk niet wil inschrijven. Ik heb niks tegen die scholen, maar ze hebben gewoon niet dezelfde reputatie, [of aanbod of gedachtengoed, td]. Je wil je kind toch een plek geven waar hij zich goed voelt, waar het past. Van een bepaalde school waar ik inlichtingen vroeg, kreeg ik meteen al de melding dat hij ingeschreven was, zonder dat ik dat gevraagd had. Dat voelde vreemd aan, eerlijk gezegd: zijn sommige scholen dan ook zo wanhopig?"

OVER DE UITZONDERING BIJ VERHUIS

"Bij de aanmelding is een uitzondering voorzien voor mensen die verhuizen. Maar in realiteit komt dat neer op inschrijven in overtal. Dus als je verhuist, of dat nu internationaal is of gewoon van de ene Belgische gemeente naar de andere, zou je in principe een beroep kunnen doen op die uitzondering.

Als je kunt aantonen dat je van gemeente of deelgemeente verandert, dan val je onder die uitzondering. In de praktijk werken de scholen daar zelden aan mee. Ik heb het geprobeerd, echt. En tot op zekere hoogte begrijp ik hun redenering ook wel. Ze zeggen: "De lijst is de lijst, en die moeten we volgen." Het zou volgens hen niet eerlijk zijn om een kind met een verhuis voorrang te geven op de rest.

Ook een argument is dat die uitzondering niet bedoeld is als tweede kans. Dus: als je hebt meegedaan aan de aanmeldprocedure en geen plaats kreeg, dan aanvaarden

ze die verhuisregeling niet. Je mag ze uiteraard gebruiken, maar men gaat er gewoon niet op in vanwege gelijkheid. "Die uitzondering is enkel voor onverwachte, onvoorziene verhuisbewegingen," zeggen ze dan.

Maar ik heb die omzendbrief gelezen. Dat staat daar gewoon niet in. Er staat nergens dat de verhuis onvoorzien moet zijn. Er staat ook nergens dat je geen recht meer hebt op die uitzondering als je eerder hebt deelgenomen aan het reguliere systeem. Dat is dus een interpretatie. Er zijn enkele verplichte overtalgroepen, bijvoorbeeld voor kinderen uit het buitengewoon onderwijs, maar dat zijn er heel weinig. Voor verhuizingen is er geen verplichting.

En toch, zeker in de context van een internationale verhuis, zou je als school toch wat meer flexibiliteit mogen tonen, gewoon al vanwege de praktische gevolgen. Want eerlijk: wij weten op dit moment nog altijd niet waar onze oudste zoon naar school kan gaan. En dus kunnen wij ook niet beslissen waar we gaan wonen. Ik kan zelfs nog niet beginnen zoeken naar een huis.

Wij kunnen de kinderen ook nog niet inschrijven voor hobby's of sportclubs. En in ons land moet dat allemaal snel gaan. Mijn zoon zwemt bijvoorbeeld. Maar in de regio Leuven zijn die zwemclubs meteen volzet. En ik kan daar niets mee doen. Of ja, ik kan hem inschrijven en nóg een plaats bezet houden voor een ander kind, maar dat voelt ook niet juist aan. Eigenlijk staat ons leven gewoon stil. We kunnen voor de nabije toekomst geen plannen maken. Alles hangt af van: "Waar geraakt mijn zoon ingeschreven?"

En ja, nog eens, ik zou uiteindelijk, zoals veel ouders waarschijnlijk, kunnen kiezen voor een school die ik eigenlijk niet wil. Of waar mijn kind zélf niet naartoe wil gaan. Ga ik hem dat aandoen? Na alles? Na een internationale verhuis, na het achterlaten van vrienden, na een overstap naar een andere onderwijstaal?

Mijn kinderen hebben altijd Engelstalig onderwijs gevolgd. En nu stappen ze over naar het Nederlandstalige systeem. Dat is gigantisch stresserend voor hen. En dan denk ik: je zou die overgang toch moeten kunnen verzachten. Gelijkheid is belangrijk, absoluut, maar situaties zijn gewoon niet gelijk. Dus dan moet je daar ook niet krampachtig gelijk mee proberen omgaan. Echte gelijkheid betekent soms ongelijk behandelen waar nodig.

En nog iets. Wat ook meespeelt in mijn situatie, is mijn referentieadres. Dat heb ik al zeven, acht jaar in België. Dat verandert niet, want dat is er net voor mensen in diplomatieke functies, mensen die veel in het buitenland zitten. Maar dat maakt dus dat ik geen officieel bewijs van domicilie kan voorleggen dat aantoonst dat ik verhuisd ben. Ik kan dus dat stukje papier niet tonen dat sommige scholen eisen. En omdat de scholen een attest van de werkgever niet aanvaarden, loop je vast."

[Nagekomen antwoord van de administratie: "Ik heb nagevraagd wat de bewijslast is voor een inschrijving in overcapaciteit na verhuis. Men bevestigde mijn eerder antwoord dat de school zelf bepaalt welke bewijsstukken zij aanvaardt. Het document van uw werkgever kan een bewijsstuk zijn."]

DAN MOET HET SCHOOLJAAR NOG BEGINNEN

Re-integratie in het onderwijs mag niet onderschat worden: zeg dat mijn kinderen het gezegd hebben. Niemand wil dat zijn kind gewoon ergens "bij wordt gezet", maar meegenomen in een proces. Communiceer daarom als ouder zoveel mogelijk over de ervaringen van het kind in het buitenland. Breng zo veel mogelijk in kaart, van aardrijkskunde en geschiedenis. Welke vakken kunnen een uitdaging vormen? Een school is zelf vragende partij om informatie te verzamelen zodat men er rekening mee kan houden. Er waren nooit zoveel studierichtingen of ondersteuning en leerzorg op maat als vandaag. Daarom is het goed de school op de hoogte te brengen van de voorkeuren en de zorgnoden. Ook in functie van de klassamenstelling, want die gebeurt niet gratis. Scholen bereiden zich maanden op voorhand voor, door met interdisciplinaire teams kinderen toe te wijzen aan bepaalde klassen.

Vandaar de vroege registratiemethode. Op voorwaarde natuurlijk dat ze werkt voor een gezin dat uit het buitenland terugkeert, daarom:

EEN LAATSTE OPROEP VAN DE SLAPELOZE OUDER:

"Ik ben toch niet de enige ouder ben die hiermee zit. Er zijn heel wat ouders, ook binnen België, die geen plaats vinden voor hun kind in de school van hun voorkeur. Maar als je dan nog eens met een internationale verhuis zit, dan wordt dat gewoon nog veel complexer, en vooral véél stressvoller. Eigenlijk staat ons leven gewoon stil."

#emigrerenkanjeleren

Ontdek **vacatures** van
over de hele wereld op
viw.be/vacatures

Vlamingen
in de Wereld

Verliefd, verloren

Een verhaal van passie, naïviteit en verlies

TEKST KOEN VAN DER SCHAEGHE

Wat als je figuurlijk getroffen wordt door blindheid en de liefde je leidt naar de andere kant van de wereld? Wat als het sprookje begint met een romantisch aanzoek na slechts twee lange ontmoetingen, maar eindigt in onbegrip, opboksen tegen de familieclan, financiële zorgen, een juridisch kluwen en vooral: het gemis van je kinderen? Een Belgische man deelt anoniem zijn relaas over een bewogen relatie, die begon op een vlucht en uitmondt in een emotionele strijd om zijn dochters. Dit is een verhaal van goedgelovigheid, doorzetting en de wil om te “doen werken wat niet werkt”. Of hoe de liefde je op een moeilijk pad kan brengen.

EEN FLITSEND BEGIN

“We ontmoetten elkaar in 2012 op een intercontinentale vlucht. Mijn uiteindelijke bestemming waren vrienden die ik ging bezoeken. In het vliegtuig vonkte het meteen, al verliep het verre van moeiteloos. Ik heb haar stap voor stap moeten veroveren. Uiteindelijk stemde ze in met een bezoek aan België. Ik droeg alle kosten, maar zelfs toen vond ze dat ik niet genoeg moeite deed. Misschien had ik toen al moeten voelen dat de balans scheef zat. Ik vloog vervolgens voor een maand naar haar. En zij terug naar Europa. Ik heb haar dan in 2014 ten huwelijk gevraagd op citytrip naar een Europese hoofdstad na elkaar twee keer een maand gezien te hebben”, vertelt hij.

Het klinkt als een sprookje of een gewaagde daad uit pure verliefdheid. Ze trouwden in haar thuisland, waar hij drie weken voor de plechtigheid naartoe reisde. Een week later ontsnapte hij ternauwernood aan de dood bij een zwaar auto-ongeluk tijdens zijn vrijgezellenavond. “We vlogen letterlijk uit de bocht en hoewel ik de enige nuchtere inzittende was, kreeg ik het stuur niet in handen. Na afloop werd ik weggezet als een drama queen. Ik belandde pas 24 uur later met inwendige bloedingen op de ope-

ratietafel en werd met spoed geopereerd door een chirurg. Alsof men mijn buik met een rits heeft opengemaakt, zo ziet het litteken eruit.” De revalidatie duurde maanden, maar het huwelijk ging door. De verlovingsring die hij voor haar had gekocht, werd in het ziekenhuis gestolen; symbolisch voor wat later zou volgen.

AANPASSEN EN OPOFFEREN

Na hun huwelijk vestigde het koppel zich in België. Hij herstellde er nog een half jaar thuis van het ongeval. Intussen bleek zijn echtgenote in verwachting en in januari 2016 verwelkomden ze hun eerste dochter. Tegelijkertijd kwam de roep van het thuisland. Haar familie drong aan op een terugkeer en uiteindelijk gaf hij toe, zegde zijn job op en ze verhuisden in juni 2016.

“Men vroeg mij om ook mijn huis in België te verkopen, maar daar hield ik het been gelukkig stijf. Financieel bleek de verhuis een zware dobber. Ik werkte een tijdlang als leraar, maar mijn kleine inkomen werd opgeslorpt door de familie-uitgaven en een dure levensstijl. Het bleek onhaalbaar en na een half jaar zocht ik een nieuwe job in België. In februari 2017 verhuisden we opnieuw naar België en startte ik een boeiende job bij een boekhoudkantoor. Voor Vlamingen en Nederlanders met vastgoed in Spanje verzorgde ik belastingaangiften en verhuurdocumenten. Ik had de hele procedure geautomatiseerd, waardoor ik mezelf overbodig maakte. In één week tijd kreeg ik mijn C4 en bleek dat ik voor een tweede keer vader zou worden.”

DE ILLUSIE BARST

“Ik vond een nieuwe werkgever en engageerde me om in België te blijven. Maar in aanloop naar de bevalling werd duidelijk dat ze zou terugkeren naar haar thuisland, met of zonder mij. Er werd ons een huis en bouwgrond beloofd. Hoewel mijn alarmbellen moesten afgaan, vond ik niet dat ik kon achterblijven als ik een goede vader wilde zijn. Maar ik vreesde ook de financiële gevolgen. Buiten West-Europa is er niemand die je een cent zal geven als je zelf

niets meer hebt. Gelukkig kon ik met mijn werkgever mijn contract omzetten naar een hybride lokaal contract, waardoor ik ook in het thuisland van mijn vrouw kon werken.”

“In april 2018 werd onze tweede dochter geboren en volgden nog enkele relatief mooie jaren, ook al leefden we het eerste jaar haast voltijds bij mijn schoonouders, waar ook nog een andere zoon met zijn gezin woonde. Ik was “Mr. Cash” voor een gezin van tien en werd het beu dat alles wat ik verdiende, opgesoupeerd werd. Na een jaar zei ik tegen mijn vrouw: “Het maakt mij niet uit waar, maar we gaan alleen wonen.” Het beloofde huis zou er toch nooit komen. Ik probeerde opnieuw controle te krijgen over mijn leven door met ons vieren alleen te gaan wonen, met een auto en alles om de kinderen gelukkig te houden: trampoline, buitenspeeltuin, ... De druk bleef en schulden stapelden zich op, discussies over geld en autonomie werden dagelijkse kost.”

HET KANTELPUNT

“Mijn schoonfamilie mengde zich voortdurend in ons leven. Het droombeeld van huisje-boompje-tuintje veranderde in een nachtmerrie. Mijn schulden waren de mijne, maar ook die van haar werden de mijne. Het was allemaal de verantwoordelijkheid van de man. Vooral de keuze voor een dure privéschool bleek een vergiftigd geschenk. Wat startte onder het voorwendsel van een betere toekomst, werd een langzame ontsporing. Aan de schoolpoort raakte zij bevriend met kapitaalkrachtige(re) moeders, waaraan ze zich spiegelde en wier levensstijl ze overnam. Wat begon als een schoolkeuze, werd al snel een manier van leven voor mijn vrouw die we ons eenvoudigweg niet konden veroorloven. Mijn rol werd herleid tot die van sponsor, een partner was ik al lang niet meer. Terwijl onze schulden zich opstapelden, zocht zij heil bij een man die haar almaar duurdere smaak wel kon betalen.”

Terwijl de teleurstellingen zich opstapelden, ontdekte hij toen ze in België waren tijdens een terugkeermoment voor het bedrijf via de beveiligingscamera's dat zijn schoonouders in zijn afwezigheid feestjes hielden in hun huis. Het raakte hem diep en het was een breekpunt. “Toen mijn vader het gesprek aanging over het financiële eenrichtingsverkeer, viel dat slecht bij haar. Zo vertrokken we, met meer spanning dan woorden, in ruzie terug naar haar thuisland.” De scherpe culturele verschillen lagen helemaal bloot: de botsende verwachtingen over gezinsrollen, financiën en de invloed van familie bleken onverenigbaar.

ACHTERBLIJVER

Maanden later blikt de Belgische vader terug. Hij voelt zich een achterblijver in eigen land. “In het najaar van 2024 trok ik een grens en draaide ik de kraan dicht. Geen geld meer zonder overleg, geen medewerking aan een relatie die steunde op afhankelijkheid en emotionele manipulatie. En onmiddellijk ontplofte de bom. Mijn ouders hadden al langer een trip geboekt en toen heb ik alles op tafel gelegd: onze financiële problemen, de manier waarop

ik telkens opnieuw tegen een muur botste als ik iets ter sprake bracht.”

Haar moeder weigerde zelfs aan tafel te komen zitten. Geen enkel onderwerp bleek bespreekbaar, niet het familiale, niet het financiële. “Alles was zagezegd noodzakelijk: van kappersbezoek tot luxe-uitjes, van designerkleding tot dure restaurants. Haar omgang met geld stond haaks op de mijne. Zelfs het voorstel om ten minste één weekend op twee met enkel ons gezin van vier door te brengen, los van haar allesbepalende familie (mijn schoonfamilie), werd ervaren als een vijandige daad. Alles draaide om haar familie, nooit om de mijne. De reactie was hevig. Kort erna mocht ik het huis niet meer binnen. Van de ene op de andere dag mocht ik mijn kinderen niet meer zien. Er was geen gesprek meer mogelijk, alle redelijkheid was weg. Mij restte de terugkeer naar België.”

HOEDERECHT

Intussen is de internationale scheidingsprocedure gestart, inclusief juridische onzekerheden: een lokale rechtbank, internationale obstakels op het vlak van familierecht en alimentatie-eisen die hoog oplopen, zelfs naar Belgische normen. Maar het grootste verlies overstijgt geld, het is het gebrek aan contact met zijn dochters dat hem het meest raakt. “In het ergste geval zie ik hen pas terug als ze achttien zijn. Wettelijk mogen kinderen vanaf hun veertiende kiezen bij wie ze willen wonen, maar tegen dan zijn ze wellicht volledig verankerd.” Die gedachte vreet aan hem. Toch blijft hij vechten, voor het behoud van een band die nooit had mogen breken.

“Ik weet dat ik het hoederecht niet zal krijgen. Maar ik wil mijn dochters blijven zien. Ik wil hen minstens één keer per jaar, voor een langere periode, kunnen tonen dat ik er ben. Waarom zou ik anders alimentatie blijven betalen? Misschien kan ik het wel betalen, maar niet onder deze voorwaarden. Niet zolang elke vorm van communicatie wordt geweigerd, niet zolang ik volledig buitengesloten word uit hun leven, niet als financieel verlengstuk van een levensstijl die ik niet wil dragen. Intussen probeer ik gewoon recht te blijven staan in de storm.”

Parentale ontvoering Grenzen aan ouderschap

TEKST KOEN VAN DER SCHAEK & THEO DIRIX

Steeds meer mensen bouwen een leven op buiten de landsgrenzen, waar ze zich vestigen voor werk, studie of liefde. Maar wanneer gezinnen uiteenvallen, kan die grensoverschrijdende vrijheid omslaan in juridische en emotionele complexiteit. Eén van de meest gevoelige en ingrijpende daden in zulke situaties is wellicht internationale kinderontvoering door een ouder. Wat op het eerste gezicht klinkt als een misdaad, blijkt vaak een complexe materie en een mix van emoties. Vaak weten ouders zelfs niet dat ze wettelijk gezien hun kind ontvoeren. Het zijn emotioneel beladen dossiers die soms botsen met de nuchtere wetgeving. Hoewel het een delicaat en moeizaam proces kan zijn, plaatst de Belgische overheid het belang van het kind steeds centraal.

TUSSEN WANHOOP EN WET

De cijfers stijgen. Alleen al in 2024 hadden de nieuw geopende dossiers betrekking op 209 kinderen, zaken die vaak jarenlang blijven aanslepen. De algemene mobiliteit leidt sowieso tot een toename in allerlei internationale dossiers. Liefde, angst, loyaliteit en wanhoop vormen het morele landschap waarin parentale kinderontvoering zich voltrekt. Er is een grote kloof tussen de emoties waarmee mensen zitten en de nuchtere wettelijke benadering. Die kloof probeert men te dichten door de relatie op te bouwen. Eerste contacten zijn altijd heel emotioneel, weten enerzijds Vesselina Araptcheva en Sharon Beavis en anderszijds Karel Tousseyn en Pierre Steverlynck, respectievelijk verbonden aan FOD Justitie en FOD Buitenlandse Zaken en onze gesprekspartners. Het belang van het kind wordt terecht als absolute maatstaf naar voren geschoven, maar dat belang is cultureel gekleurd, moreel beladen en juridisch omstreden. Niet alle antwoorden hebben een eenduidig antwoord. Wat betekent het om “thuis” te zijn in de wereld? Wat houdt ouderlijk gezag in wanneer ouders in twee rechtsstelsels leven? Is internationale jurisdictie toereikend in een context waarin emoties en identiteit grenzeloos zijn?

KINDERONTVOERINGSVERDRAG

Er is sprake van parentale kinderontvoering wanneer een kind zonder toestemming wordt meegenomen naar een ander land door de ouder die niet (alleen) het ouderlijk gezag heeft. Het is een realiteit die jaarlijks honderden gezinnen treft en zeer traumatisch is voor het kind en de achterblijvende ouder. In een wereld waarin landsgrenzen steeds makkelijker te overschrijden zijn, worden we ook geconfronteerd met de juridische en emotionele grenzen van het ouderschap. De motieven voor de ontvoering zijn divers: een vechtscheiding, een nieuwe partner of job, een terugkeer naar de “roots” van één van de ouders. Maar het gevolg is hetzelfde: een kind dat losgerukt wordt uit zijn vertrouwde omgeving en een ouder die radeloos achterblijft. Het Haags Kinderontvoeringsverdrag, een multilaterale afspraak tussen meer dan 100 landen, vormt de juridische ruggengraat om tot oplossingen te komen. Het behelst de burgerlijke aspecten van kinderontvoering, waarbij de terugkeer van het kind centraal staat. Ieder verdragsland heeft een aanspreekpunt (centrale autoriteit) dat binnen de kruitlijnen van het Verdrag bijstand verleent aan ouders in dat land en aan buitenlandse centrale autoriteiten.

TERUGKEERPROCEDURE

In België zijn, afhankelijk van de context, verschillende instanties betrokken bij kinderontvoering. Cruciaal is of het betrokken land partij is bij het Verdrag, dat wereldwijd de helft van de landen verenigt. Zo ja, dan ligt de centrale rol bij de FOD Justitie, dat het Belgisch aanspreekpunt is voor het Verdrag. Het Verdrag voorziet in een terugkeerprocedure via de centrale autoriteiten. Gaat het om een niet-verdragsland, dan ontbreekt zo’n uniforme structuur voor internationale samenwerking en het verkrijgen van een rechterlijk bevel over de terugkeer van het kind. In die gevallen neemt FOD Buitenlandse Zaken het voortouw, samen met Belgische ambassades die lokale autoriteiten trachten te bewegen tot medewerking. Daarbij wordt beroep gedaan op het diplomatieke netwerk en het *fin-gerspitzengefühl* van ervaren consuls. Dit valt onder de consulaire bijstand, die consuls vaak confronteert met aangrijpende, weinig zichtbare dossiers. Om de kansen op een oplossing te vrijwaren, worden deze doorgaans uit de media gehouden. Verdragsland of niet, veel hangt af van de nationale procedures. In sommige landen moet de ouder zelf een advocaat aanstellen, elders wordt die voorzien door de centrale autoriteit. De inhoudelijke bevoegdheid over het kind blijft echter bij de rechter in het land van herkomst. Vlucht een ouder naar het buitenland en probeert daar snel een eenzijdig vonnis te verkrijgen over exclusief gezag, dan kan op grond van het Verdrag de buitenlandse rechter worden geïnformeerd over het lopende terugkeerverzoek, zodat de procedure ouderlijk gezag kan worden opgeschort totdat de terugkeerzaak afgerond is.

**“HET BELANG VAN HET KIND IS
CULTUREEL GEKLEURD, MOREEL BELADEN
EN JURIDISCH OMSTREDEN.”**

OUDERLIJK GEZAG

Een belangrijke vraag is wie het ouderlijk gezag uitoefent. Dat wordt bepaald door het recht van het land waar het kind de gewone verblijfplaats heeft. Dit gezag kan geregeld zijn via rechtswege, door een administratieve overheid of door een wettelijk erkende overeenkomst tussen de partijen. Zolang er geen regeling is getroffen, hebben beide ouders in veel landen, waaronder België, het gedeel-

de ouderlijk gezag. Belangrijke beslissingen over het kind mogen dus enkel genomen worden met toestemming van de andere ouder of de rechtbank. Als de achtergebleven ouder (alleen of samen) ouderlijke verantwoordelijkheid heeft, kan die de terugkeer van het kind vragen naar de plaats van duurzaam verblijf. Hiervoor wordt gekeken naar het centrum van de belangen en waar het kind duurzame banden heeft (hobby's, vrienden, school, ...). De intentie van het Verdrag is dat het kind moet terugkeren naar de vertrouwde omgeving, omdat het in het belang van het kind is. Dat welzijn staat centraal in het streven naar een duurzame oplossing, zonder partij te kiezen, ongeacht (Belgische) nationaliteit of ouderrol.

HARDNEKKIGE DOSSIERS

Elk dossier is uniek, wat veralgemenen onmogelijk maakt, al is er wel een lichte tendens: waar het Verdrag oorspronkelijk eerder geschreven leek met de "ontvoerende vader" in gedachten, zien we vandaag dat vaak de primaire verzorger, meestal de moeder, degene is die vertrekt. Er zijn echter geen "veelvoorkomende" bestemmingen; parentale kinderontvoering is een wereldwijd fenomeen. Er zijn ook geen "gemakkelijke" of "moeilijke" landen om samen mee tot een oplossing te komen. Alles hangt af van de context, de mensen en de omstandigheden. Elk dossier is anders: sommige raken snel opgelost, andere blijven onverwacht lang aanslepen. De complexiteit hangt sterk af van de houding van de ouders en de bereidwilligheid van de

lokale autoriteiten. Veel dossiers zijn langdurig en kunnen soms jarenlang blijven lopen. In theorie kunnen ze aanslepen tot het kind meerderjarig is. Vooral dossiers buiten verdragskaders zijn hardnekkig. Soms zorgt een veranderende persoonlijke situatie van de ontvoerende ouder voor een doorbraak, maar dat is lang niet altijd het geval.

ONBEWUSTE ONTVOERING

De boodschap van de betrokken overheidsdiensten is eenduidig: ouders beseffen niet altijd dat ze wettelijk gezien hun kind ontvoeren. Vaak gaat het om een misvatting rond omgangsrecht of verkeerd juridisch advies. Vakantiereizen zijn toegestaan, maar een definitieve verhuizing zonder wederzijdse toestemming is verboden. We zijn zo mobiel geworden, dat je als voornaamste verzorger bij een nieuwe job of liefde denkt: "Ik vertrek met het kind naar het buitenland en licht de achtergebleven ouder nadien in." Om escalatie te vermijden, zet de overheid sterk in op bemiddeling. Niet alleen om conflicten op te lossen, maar ook om ze te voorkomen. Dit met als doel ouders tot afspraken te laten komen over de hoofdverblijfplaats van het kind en een werkbare omgangs- of zorgregeling. Deze gesprekken kunnen zowel preventief als wanneer het kind al in het buitenland woont plaatsvinden. In het laatste geval wordt het kind gelokaliseerd en contact gelegd met de andere ouder. Het opsporen is niet altijd eenvoudig, aangezien men bij het nemen van zulke drastische stappen soms onder de radar wil blijven, maar in de meeste gevallen weet de achterblijvende ouder waar het kind zich bevindt. Bemiddeling kan aan de ouders worden voorgesteld door de centrale autoriteiten of de ambassade. Als de ouders bereid zijn met elkaar in gesprek te gaan over hun kind, kunnen ze rond de tafel zitten met een professionele bemiddelaar. In België heeft de Federale Bemiddelingscommissie een lijst van erkende bemiddelaars ter beschikking (te raadplegen via fbc-cfm.be).

"DE WET BEWAART HET EVENWICHT TUSSEN OUDERLIJK RECHT EN KINDERBELANG."

UITREISVERBOD

De overheid treedt niet op als advocaat van de burger, maar biedt informatie, begeleiding en ondersteuning waar nodig. Vaak ontstaat al vóór een mogelijke ontvoering een gevoel van dreiging: een ouder vreest dat de (ex-) partner met het kind naar het buitenland vertrekt. In zulke gevallen wordt geadviseerd om de paspoorten veilig te bewaren en de eigen juridische positie te verduidelijken. Vermoed je dat de andere ouder niet zal terugkeren met het kind, dan kan je melding doen bij de lokale politie en preventief naar de rechtbank stappen om een uitreisverbod rond het kind aan te vragen. Een uitreisverbod kan worden bevolen bij concrete signalen voor een nakende ontvoering. De wet bewaart het evenwicht tussen ouderlijk recht en kinderbelaang. Achter elk dossier schuilt een persoonlijk drama: een radeloze ouder en een kind dat verscheurd wordt tussen twee werelden. Men wordt de krijtlijnen van het Verdrag geduid, hoe een terugkeer eruitziet, wat nodig is voor een verzoek om terugkeer. Er worden oplossingen gezocht die de fysieke én emotionele veiligheid waarborgen.

Duizend bommen en granaten

TEKST THEO DIRIX

"IN KYIV IS HET LEVEN EEN BIZARRE MIX VAN NORMALITEIT EN CONSTANTE DREIGING."

***"Liefde houdt niet op omdat je elkaar niet ziet. Mensen houden van God en hem zien ze ook niet."
"Dat is niet mijn soort van liefde."
"Misschien is er geen andere."***

Los van elke geloofsovertuiging past dit citaat bij een stuk over "achterblijvers". Auteur Graham Greene situeert de scène tijdens de Tweede Wereldoorlog, met een bombardement als aanleiding, en dat past bij gesprekken met mensen in hedendaagse oorlogsgebieden. In *The End of the Affair* verwijst de dialoog naar iets anders: Maurice Bendrix leest in Sara's dagboek dat zij hun liefde zou opgeven als God hem spaart. En dat gaat over een overgave aan iets groters dan jezelf: geloof, loyaliteit, plicht, overleven. Maar is ook dat niet wat achterblijvers in Kyiv en Tel Aviv ons vertellen? En hoe makkelijk is het voor buitenstaanders om die overgave te betwijfelen? Of: hoe moeilijk is het om weerstand te bieden aan het opbod van polarisatie?

Via Whatsapp kreeg ik Wim Borremans te pakken in Moldavië, waar hij verkiezingsopvoeding geeft. Tot voor

kort werkte hij voor het National Democratic Institute; sinds de Amerikaanse besparingen zet hij het werk voort als consultant. Tussen 2015 en 2018 woonde hij al in Kyiv, onlangs is hij met zijn Oekraïense vrouw teruggekeerd. "Ik ben nu een week weg voor de job, dinsdag keer ik terug: bus naar Odesa, dan de nachttrein naar Kyiv. Die treinen rijden allemaal op tijd. Het zijn vooral langeafstandstreinen, wat stiptheid vergemakkelijkt. Oekraïeners zijn daar trots op.

In Kyiv is het leven een bizarre mix van normaliteit en constante dreiging. Geen frontlijn, maar wel constante dreiging. Twee jaar geleden was de stress groter; nu heeft men zich aangepast. Maar als er 's nachts veel aanvallen zijn, is iedereen de volgende dag geïrriteerd en uitgeput. We gebruiken een app die gevaar lokaliseert; sirenes hoor je niet overal. Iedereen controleert dan Telegram, waar officiële kanalen info delen over drones of raketten. Op basis daarvan maakt iedereen z'n eigen risico-inschatting. In ons oude, stevige gebouw blijven we meestal in de badkamer. Een ballistische raket houdt niemand tegen. Het restaurantleven blijft bestaan. Kyiv is een stad waar je goed kan eten. Er openen zelfs nieuwe zaken. Er is een

avondklok om middernacht, dus de meeste restaurants sluiten rond elf uur. Iedereen past zich aan: vroeger uit eten, rond zes uur, taxi's worden duurder vanaf half tien. Wat we bij dat alles voelen is geen fatalisme. Zeker niet voor mij. En ik denk dat dat voor de meeste Oekraïners geldt. Er is een groot vertrouwen in het leger en in het afweersysteem. De steun voor het leger is ook heel zichtbaar. In restaurants en cafés betaal je vaak met een QR-code. Eerst vraagt men of je een fooi wil geven voor de ober, maar daarna ook of je een donatie wil doen voor het leger. Dat is een heel gemakkelijk systeem en het toont hoe gemobiliseerd de samenleving is.

Het leven moet gewoon doorgaan. Wat is het alternatief? We kunnen niet allemaal thuiszitten en depressief zijn. De economie moet draaien en de wederopbouw gebeurt zelfs terwijl de Russen aan het vernietigen zijn. Als je naar het front gaat, zie je nog altijd compleet vernielde huizen. Maar degene die slechts half beschadigd zijn, worden gerenoveerd. Mensen trekken daar weer in, gemeenschappen komen terug samen. Dat is de weerbaarheid waar Oekraïners heel trots op zijn.

Er is natuurlijk kritiek op de regering en er is kritiek op het leger. Maar die kritiek gebeurt altijd met de onderliggende gedachte: één, we moeten kritiek kunnen geven omdat we een democratisch land willen zijn. Maar twee, we willen niet dat die kritiek wordt misbruikt door de propaganda van het Kremlin om ons land verder te ondermijnen.

Het is niet zomaar een naïef vertrouwen van "we zullen dit wel even halen", maar er leeft wel een overtuiging: we gaan het halen. De toekomst is niet uitzichtloos of volledig zwart. Twee jaar geleden kon je geen zin over de toekomst beginnen zonder te zeggen: "na de overwinning". Dat is veranderd. Nu gaat het om een overwinning die veel moeilijker te definiëren en te begrijpen is.

In de samenleving leeft ook schuldgevoel: wie gevlucht is, voelt zich schuldig; wie in Kyiv is, voelt zich schuldig tegenover wie aan het front staat, en zo verder, tot aan de frontlijn. Zelfs wie daar zit, voelt zich schuldig tegenover zijn gesneuvelde collega's.

Er wordt weinig over gepraat. Maar het is belangrijk het te benoemen: het toont hoe de samenleving omgaat met trauma. Iedereen maakt zijn eigen inschatting: welk gevaar kan ik verdragen? Niemand hoeft verweten te worden dat hij is weggebleven. De echte vraag is: wat doe je vanop afstand? Help je familie, steun je de wederopbouw?

Wij zijn niet naar Oekraïne teruggekeerd omdat mijn vrouw daar vandaan komt, maar omdat we willen bijdragen aan de overwinning. Voor mij is Oekraïne vandaag het belangrijkste land ter wereld. De frontlijn tussen democratie en autocratie. De Oekraïense spirit, het ondernemerschap en de creativiteit: zodra het land toetreedt tot de EU, wordt het een economische motor. Precies daarom wil Poetin het vernietigen."

In brandhaarden wereldwijd trotseren landgenoten bommen en granaten. Vaak hebben ze naast de Belgische ook de nationaliteit van hun woonland. In juni 2025, tijdens het Iran-Israëlconflict, maakte de FOD Buitenlandse Zaken bekend dat er nog zo'n 170 à 200 Belgen in Iran verblijven, van wie 160 met dubbele nationaliteit. Pogingen om hen te bereiken bleven vruchteloos.

De overheid herhaalde dat reizen naar Iran "ten stelligste worden afgeraden". Zo'n negatief reisadvies beperkt automatisch de hulp die geboden kan worden. Die bijstand is geregeld in het Belgische Consulair Wetboek. Alsof de duivel ermee gemoeid is, draagt het hoofdstuk over hulp het ongeluksgetal 13. Artikel 24 stelt dat bijstand beperkt of geweigerd kan worden aan wie zich bevindt in een land waarvoor zo'n negatief advies geldt.

WOLFIJZERS EN SCHIETGEWEREN

Precies op het afgesproken uur verschijnt Marilyn Ambach, rechtstreeks vanuit haar tuintje in het centrum van Tel Aviv, op mijn Whatsappschermb. Marilyn is de dochter van Paul aka Boogie Boy, en ook actief in de muziekwereld met concertproductie, hospitality en een radioprogramma. Het was alsof ze daar zat te zonnen: hadden we dan toevallig toch de goede dag uitgekozen, een dag van staakt-het-vuren?

“Het is heel verwarrend allemaal. Dat staakt-het-vuren ging zagezegd in om zeven uur maar ik weet dat er om tien uur nog sirenes te horen waren in het noorden. Maar ik probeer weg te blijven van het nieuws. Zoals bij voetbal zal ik het wel horen wanneer de resultaten binnen zijn. Maar het *Front Command* [de civiele bescherming via een app] heeft nog niks gezegd, dus ik denk dat iedereen gewoon voorzichtig afwacht. We zitten nog altijd een beetje in COVID-modus thuis, dicht bij de bunker.”

Op de achtergrond hoor ik kinderen spelen. Marilyn toont me haar schaduwrijke tuintje; zie ik daar een kleurrijk speelgoedautootje? Eén van de kinderen komt naast haar zitten en groet me wat verlegen. Een ander zal later in het gesprek zijn hoofd bovenaan op het beeldscherm pje binnesteken. Vijf, acht en tien zijn haar kinderen.

“WE HEBBEN THUIS GEEN BUNKER, DUS LOGEREN WE 'S AVONDS BIJ VRIENDEN.”

“Ik prijs mezelf gelukkig, want midden in de stad heb ik dit tuintje. Dat is echt een therapie. De mensen die vrij klein wonen, worden gek. Dat tuintje geeft ons heel veel ruimte, voor ons allemaal. We spelen buiten, we spelen binnen, we houden ons bezig, er komen vrienden, zoals tijdens COVID hebben wij onze routine gecreëerd. In ons geval beleven de kinderen dat ook heel goed. Ze zijn niet bang, eigenlijk. Ook al is de nieuwe klank van het alarm wel belachelijk eng. We hebben thuis geen bunker, dus logeren we 's avonds bij vrienden die twee gebouwen verder wonen. En daar moeten we maar een trap naar beneden. Zoals ik altijd zeg: het klinkt allemaal enger dan het is, maar de kinderen zijn niet bang, omdat ze weten wat ze moeten doen en in de shelters hoor je de sirenes amper. Natuurlijk, als je daar met tien man dicht bij elkaar zit, kunnen de telefoons wel allemaal om beurten beginnen te loeien.

De eerste twee dagen [*van het conflict in juni*] brak er wel een soort van paniek en angst uit. Oei, oké, eventjes moet ons leven *on hold*. Mensen maken plannen, willen reizen, organiseren feestjes, maar dan maak je een switch in je hoofd en vraag je je af: wat moet ik nu doen om mijn familie veilig te houden? Maar het feit dat die app van het *Home Front Command* in je gsm zit en je weet dat je genoeg tijd hebt, helpt. En die vermoeidheid? Ik moet eerlijk zeggen: zoals een mama met een pasgeborene om de zoveel uur moet opstaan om het te voeden, valt het allemaal nog wel mee.

Ik weet niet hoe het is ver van hier, maar in het centrum van Tel Aviv ben ik die eerste vrijdag naar de supermarkt gegaan. Dat was zoals tijdens COVID: iedereen hamsterde pakken toiletpapier en andere benodigdheden. Een beetje zoals voor een laatste avondmaal: gaan jullie al die ijsjes eten? Maar dat was in het begin, eigenlijk zijn onze supermarkten goed bevoorrad. Wij hebben hele goeie bezorgingsdiensten. En ik ben ook wel georganiseerd voor de kinderen. Wanneer koken we? Wanneer bestellen we?

Restaurants zijn wel dicht, maar dat doe ik sowieso amper met de kinderen de laatste jaren.

“Waarom zou iemand een comfortabel leven in België achterlaten en inruilen voor een gevaarlijk leven waar je met je kinderen moeten schuilen voor bommen die naar hen worden gesmeten”, is een absurd narratief en klopt natuurlijk niet. Het zal wel niet voor iedereen opgaan, maar misschien heeft mijn Griekse grootmoeder mij wel het DNA van het Midden-Oosten en mediterrane vibes gegeven. Maar: hier leef je, en in Vlaanderen had ik niet het gevoel dat ik leefde. Hier kun je leven in het hier en nu. En dat is ook een beetje onze mentaliteit, om gewoon te leven en te blijven leven.”

VOETANGELS EN KLEMMEN

In de jaren negentig, toen ik in Jordanië consul was, bezocht ik in Bagdad geregeld Vincent Van Vossel. Vlaamse redemptoristen zorgden er voor een kleine christelijke gemeenschap. Hun kerk werd in 2006 door een bom getroffen, maar Pater Van Vossel bleef doorgaan. Tot voor kort keerde hij af en toe terug naar Vlaanderen. Ik ontmoette toen ook Pater Lucien Cop uit Beveren, die in 2018 overleed en daar in de buurt begraven werd. Van een derde Franstalige landgenoot ben ik het spoor bijster; hij schoot toen al op zijn motor door Bagdad, tot vermaak van onze Vlamingen.

Eén van mijn mooie herinneringen is een restaurantbezoek. Ik had poedermelk én Belgische biertjes binnengesmokkeld. Uren voor de afspraak liet ik de bierflesjes in het restaurant achter om af te koelen. Tijdens het eten kregen we ze in glazen omwikkeld met rode servetten, passend bij het rode tafellaken. Niemand had door dat drie paters en ik genoten van schuimende Duvels.

Los van elke geloofsovertuiging verschijnen achterblijvers in vele gedaanten. Net als vormen van overgave aan iets groters dan jezelf. Weerstand bieden aan het opbod van polarisatie, bijvoorbeeld, zoals met de gesprekken hierboven, en daarbij spreek ik toch niet alleen voor mezelf?

Jouw emigratiekompas

emigrerenkanjeleren.be

9 modules

2 bonusmodules

50 hoofdstukken en 17 casussen

15 PDF-downloads

13 video- en audiobestanden